

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

WOUD: Sluiting van de I. T. A. — Eene herinnering van het eerste Radio-telefonische gesprek met Indië (zie foto). — Het Adatrecht van Nederl.-Indië, door Dr. P. A. F. Blom, Cand. Notaris. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisnijverheid. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemdelingen. — Berichten der Afdeelingen: Breda en Omstreken. — Mededeelingen: I. Van de Redactie. II. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 1 tot 8 Aug.

De sluiting van de I. T. A.

De I.T.A. is gesloten. Besloten met een intiem scheidings-feestsouper op Zondagavond 5 Augustus in de lunchroom op het terrein. Aanzittenden waren een kleine 100 personen, o.w. Z.E. den Minister van Koloniën, Dr. Koningsberger. De heer Huges presideerde en deed dit zooals hij de aanstelling zelve geleid had: uitmuntend. In de inleiding gaf hij het program van den avond herdacht, onder geestdriftige instemming, M. de Koningin en verleende toen het woord aan den Minister, die aan het slot zijner rede, onbetwist stormachtigen bijval mededeelde, dat het H.M. de Koningin behaagd had den heer Mr. Huges te benoemen tot Officier in de Orde van Oranjeschans, een onderscheiding, die, zooals Z.E. zich vermaakte, zelden zoo goed verdiend was.

De tweede spreker was de heer Bakker, wethouder van Arnhem, wd. Burgemeester, die de betekenissen der I.T.A. schetste. Op de meer algemeene betekenissen, in cultureel opzicht, wees de heer Zuyhoff, Algem. Voorzitter der Vereeniging „Oost en West”. De oud-kolonel der Mariniers Vredendijk, lid van het Arnh. Afdeelingsbestuur, bood de heer Huges een album aan met photo's van de I.T.A.: de heer Fernandes, Voorzitter der West-Indische afdeeling, legde de nadruk op de ideële en sociaal-economische beteekenis dezer tentoonstelling, vooral voor West-Indië, en de heer van Peski, Voorzitter van „Oost en West” en Voorzitter der Haagsche afdeeling, overhandigde, aan het slot eener toepasselijke toespraak, den heer Huges de I.T.A.-medaille in goud als een vriendelijk aandenken van de leden der Vereeniging aan hun medelid Huges. De heer Dr. Zeylstra, Deventer, ten slotte, huldigde den bouwheer, architect de Koo, waarna de heer Huges allen de afdeelingen, instellingen en personen, die hem in het I.T.A.-tijdperk hunne medewerking hadden verleend, vermaakte.

De afdeelingen waren de toespraken geïndigd. In dit verband werden ze slechts even genoemd, omdat, het uitvoerig, in herhaling zou worden vervallen hetgeen de bladen reeds vermeld hebben.

Het was een zeer geanimeerd avondfeest, der aardig, waardig, een feest dat klonk als een klok, dat men evenwel niet heeft hooren slaan. De afdeelingen behoort tot het verleden; dat zij hare uitwerking niet heeft gemist, moge in de toekomst blijken.

Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, om in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Brunswick Panatropes-Radiolas-Records

Directeur: J. PHILIP KRUSEMAN, Noordeinde 91, Den Haag, Tel. 14400

De toonaangevende Amerik. Phonograaf, de eenige machine, die ALLE (óók Edison en Pathé) platen met denzelfden weergever speelt. Op Brunswick-Platen de beste Amerik. Bands en wereldartisten (o.a. Willem Mengelberg)

Komt U eens luisteren in onze gehoorzaal? Onze sedert 15 jaren in Indië bekende Firma waarborgt coulante behandeling.

HAAGSCHE SCHOOLVEREENIGING - NASSAULAAN 26, DEN HAAG - Tel. 14574

OPLEIDINGSSCHOOL

v. Gymn., Lyceum, H.B.S. en 6-jar. (zoonodig een 7e klas met verdieping der leerstof en uitbreiding; Wiskunde en Duitsch)

Zoo veel mogelijk INDIVIDUEEL ONDERWIJS in kleine klassen (pl.m. 20)

5531

Naast de gewone vakken L.O., Sport, Zwemmen, Slójd, Rhythm. Gymn. FRANSCH ONDER DE GEWONE SCHOOLUREN

Streng hygiënische maatregelen. Een KLEUTERKLAS voor 4- en 5-j. kinderen. De Directeur: G. HELLINGA.

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

5527

KLUISINRICHTING

— MET —

SAFE-LOKETTEN

TE HUUR

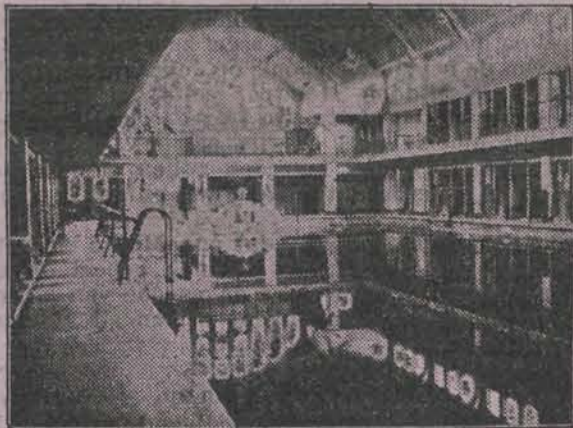
GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR

ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES

Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE EISCHEN VAN HYGIENE EN COMFORT

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden

ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- e.a. BADEN

1517

Waterbehandeling

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-nur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513

Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15

Den Haag

Groote sortering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

ZOEKT U EEN WONING . . . ?

Bezichtig dan eens den

LINNAEUSHOF

met lijn A vanaf het Leidsche Boschje tot halte Nieuweweg en U zult verbaasd staan over de prachtige Woningen en heerlijke ligging. Rustig, goedkoop en gezond wonen. Huurprijs: dubb. vrije Bovenhuizen vanaf f 650 tot f 800; Benedenhuizen met bel-étage f 750 tot f 900. Enkele mooie Winkelhuizen met Bovenhuizen vanaf f 1700, inrichting naar huurders keuze. R.K. Kerk en scholen aanwezig. 5519

Verder een uitstapje per fiets of lijn H vanaf Museumplein naar

TUINDORP RANDWIJCK

Amstelveenscheweg, 100 M. voorbij de Kalfjeslaan, schitterende Heerenhuizen, 6 kamers, complete badkamer, keuken, kelder en groote tuin. Zeer lage belasting. Huurprijs vanaf f 60 per maand. Koopsom vanaf f 9000—f 13000. Alsmede enkele mooie Winkelhuizen met Woning, koopsom f 16000. Te bevragen bij den Makelaar J. ROZE-STRATEN, Vondelstraat 49, Amsterdam, Telefoon 22865.

Aanbevolen adres voor OOST EN WEST.

HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 54148. Centr. verw. Warm- & koud water op de logeerk.

Hotel „Promenade“, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454. Prachtige ligging. Matige prijzen. 5083

PENSION JORISSEN v.h. STRIKWERDA

JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 76, hoek Frankenslag - Bij Bosch, Duin en Zee Geheel Gerestaureerd - Str. Water - Tel. 50948

BEZOEK HET GEHEEL OPNIEUW GERESTAUREERDE HOTEL-CAFE-RESTAURANT

KUYS-WITZENBURG

HAAGWEG - RIJSWIJK 5632

LUNCH, DINER en A LA CARTE ZALEN voor Partijen en Vergaderingen Aanbevolen door de Ver. „Oost en West“

DIRECTIE: A. HASTRICH, v. h. Central Pavillon - Scheveningen

J. C. HARING WATERREUS

KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN

HOFLEVERANCIER

SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat TELEFOON 50325 SCHEVENINGEN AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST“

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR

DINERS AAN HUIS BEZORGD

BIJ AANKOMST IN HOLLAND, WENDT U IN VERTROUWEN TOT

„DERLUMS“

DAMES- EN HEERENKLEEDERMAKERIJ

WEIMARSTRAAT 65

DEN HAAG :: TEL. 35170

Wij GARANDEEREN al ons werk

PRIMA Grondstoffen

en BESTE COUPE

PRIJZEN UITERST BILLIJK

KEUKENUITRUSTINGEN

leveren wij franco door geheel Nederland Naar Indië, zeewaardig verpakt en franco boord Op aanvraag zenden wij U fr. een artikelenlijst

Fa. E. WIGBOLDUS Szn.

VISCHMARKT 29 GRONINGEN

INSTITUUT „SCHOEVER“

Voornameste Inrichting voor het Onderwijs in Steno - Typen - Alle Talen - Boekhouden

MONDELING ONDERRICHT IN ONDERWIJS PER BRIEF IN ONDERWIJS PER RADIO VAN PRIVE- EN CLUBBESSEN STENO „GROOTE“ UIT ONZE EIGEN STUDIO.

Laagste Lesgelden :: Hoogste resultaten
STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG :: NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM

Eene herinnering aan het eerste radio-telefonische gesprek met Indië

Ter herinnering aan de eerste radio-telefonische verbinding tusschen Nederland en Oost-Indië hebben den 19en Juli j.l. Burgemeester en Wethouders van Eindhoven, namens die gemeente, aan de directie der N.V. Philips' fabrieken, welke deze verbinding heeft tot stand gebracht, een gouden medaille aangeboden, waarvan we — daartoe in de gelegenheid gesteld door het persbureau Industria

te Eindhoven — hierbij eene reproductie geven. Zooals onze lezers weten, heeft het bestuur „Oost en West“ reeds eerder eene, op die rische gebeurtenis betrekking hebbende eerepenning aan de firma Philips uitgereikt; afbeelding verscheen in het Kol. Weekbl. Oct. en 17 Nov. des vorigen jaars.

Het Adatrecht van Nederl.-Indië,

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.
Cand. Notaris.

Het is al geruimen tijd geleden, dat ik den lezer van dit weekblad mededeelingen gedaan heb over den vooruitgang van het standaardwerk van Mr. C. van Vollenhoven: het adatrecht van Nederlandsch-Indië.

Een twintigtal jaren geleden aangevangen, werd in 1918 het eerste deel voltooid, sinds 1924 begonnen de afleveringen van het tweede deel (tot op heden in totaal vier) te verschijnen.

Aan het woord was toen het adatrecht van de Vreemde Oosterlingen, dat door mij beknopelijk weergegeven is; vervolgens verscheen het slothoofdstuk van de met den titel: „huidige gesteldheid van het adatrecht van Nederlandsch-Indië“ (legger) getooid tweede afdeling, inhoudende het „godsdiensstige bestanddeel van het adatrecht.“

Godsdienstig bestanddeel van het adatrecht.

Wie geen vreemdeling is in onzen Oost, heeft uit eigen waarneming, als hij ten minste met de bevolking zelf in aanraking kwam, dan wel gelezen of van hooren zeggen, dat er zgn. nog veel bijgeloof heerscht. Wetenschappelijk zou men kunnen zeggen, dat het volk nog onder den ban van het animisme stond, zijnde die wereldbeschouwing immers, waarin alle voorwerpen en natuurverschijnselen geacht worden bezielde te zijn; daaraan doet niets af of het nu deelachtig is geworden en gebleven aan Hindoebeschaving en cultuur, zooals op Bali en Lombok, dan wel, nadat deze cultuur er over heen gestreken had, de Islam zijn zegel zette op het zieleven van de bevolking, zooals op Java grootendeels, in Zuid- en Midden-Sumatra; zelfs het Christendom, toen dat ten slotte zijn intrede deed, kon het animisme niet de baas, al wijst er alles op, dat zijn verspreiders zich niet tevreden zullen stellen met een vliesje, en is in dat opzicht wel succes te voorspellen.

Daartoe was het noodig, dat aan Missie en Zending bijgebracht werd, dat zij zich geheel op de hoogte hadden te stellen van de psyche van hunne catechumenen en doopelingen, wilden zij niet be- waarheid zien:

Chassez le naturel,
Il revient au galop.

Het is in dat opzicht bemoedigend om vast te stellen, dat allerwege de handen uit den mouw worden gestoken.

Heidensch tijdperk.

Voor onze oogen uit zich dat heidensche tijdperk, als men het zoo zou willen noemen — en dat nog niet voltrokken is —, in vereering van gestorven voorouders, waarmede een groot deel van het Indisch erfrecht en tal van heilmaaltijden, waarvan de namen „kandoeri“ en „sedekah“, naast het vul-

taire „slamatan“ geen onbekende klanken zijn band houdt.

Daarnaast dringt zich het geloof aan aardsche geesten op; in van Eerde's volkenkunde Nederlandsch-Indië vinden wij bij het bouwen een woning daarvan belangrijke en talrijke zinnen en om deze geesten gunstig te stemmen, men heel wat te offeren, te doen en niet te daaraan sluit zich de vrees voor bovenaard- wraak, waardoor allerlei verbodsbepalingen (mali-pantang) in het leven zijn geroepen of wraak af te wenden.

Ten slotte zijn dan de heidenpriesters daar uitsluitend dan wel beter dan anderen met ouders en aard-, en hemelgeesten in betrekking treden; wat voor den niet-ingewijde zonderling doet is het feit, dat deze priesters nog besta- de Makassaren en Boegineezen, die toch be- lang tot den Islam zijn overgegaan.

Adatrecht en primitieve godsdienst zijn innig- elkaar verbonden door talrijke verbindingsdraden zoo bij het koppensnellen, bij de trouwgebr- en bij het koopen in Midden-Celebes, gelijk heeft medegedeeld.

Vastgesteld is, dat deze innigheid tusschen dienst en adatrecht zoo groot is, dat als door- tersche invloeden daaruit stukken worden ge- — koppensnellen bijv. — een ineenstorting te volgen, er ontstaat in die primitieve maats- pij een luchtleidig, waardoor de primitieven nergens meer houvast hebben.

Nu moet al dadelijk worden opgemerkt, dat Indonesisch recht al heel wat stooten, hetzij het Hindoeïsme, hetzij van den Islam, hetzij Christeninvloeden, gekregen heeft, wat wel- taaiheid wijst, nochtans is dat voor velen ge- letsel geweest om door te gaan zonder omzic- heid in acht te nemen, waarbij het Gouverne- ook de noodige slagen tegen dat recht heeft- daan.

Drie wereldgodsdiensten hebben ingewer- wel eerst het Ciwaisme, dat wij in het dagel- leven maar Brahmanisme noemen, de Islam en slotte de Christelijke godsdiensten, die ach- kaar den Archipel zijn binnen gedrongen; die successie niet waar voor alle deelen van- zen Oost, voor enkele streken is die ten vol- te stellen, doch ziet men wel ook een stilstan- Bali en Lombok (waarover hieronder), ande- ken, Bataklanden, Nias, Borneo-binnenland, Guinea, ziet men nu onder Missie en Zen- rechtstreeks tot het Christendom overgaan.

Het is natuurlijk niet de bedoeling deze in- den met den lezer te gaan uitrafelen. Wel- nog een inlichting gegeven worden: hoevel- Boeddhisme een der drie grootste godsdiensten China is (de lezer weet, hoeveel duizenden grant-Chinezen Indië zijn binnengekomen). Boeddhisme in een deel van Bali wortel ges- heeft, terwijl het Mahayanisme en het Boed- welig getierd zal hebben tijdens de Hindoe- heersching, van bestanddeelen van Boed-

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
 Buitenhof 's-Gravenhage

Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062
 THE DANSANT - DINER CONCERT ROEMEENSCH ORKEST 5251
 UITSTEKENDE KEUKEN GERENOMMEERDE WIJNKELDER

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

herkomst in het adatrecht nergens gerept
 alleen het bovengenoemde Ciwaisme heeft
 werkt, zoodat het begrip Hindoe-recht in dien
 alleen moet worden gedacht. Beter bekend is ons
 lam, waaraan niet vreemd zal zijn de versprei-
 van dezen godsdienst ten opzichte van Europa,
 dat bestudeering van godsdienst en moslimsch
 wat noodzakelijk moet samengaan, al veel
 er beoefenaars gevonden heeft.

bloed van den Islam. Dwalingen.
 deze kennis heeft nu ons land in niet ge-
 mate bijgedragen; de verkeerde meening
 oude hooger onderwijs wet belichaamd, dat
 Mohammedaansch recht het Indonesisch recht
 angen had, terwijl er alleen afwijkingen be-
 den, die dan het gevolg waren van den ouden
 der voorouders; vooral de hoogleeraar Mr. van
 Berg bleek een vruchtbaar voorstander te zijn
 deze denkbeelden, terwijl een ander hoogleeraar
 vroeger uit Delft, Mr. Keijzer, rond liep met de
 "ceptie" van het moslimsch recht in onzen Oost;
 wonder baart het, dat zelfs een zoo groot ge-
 als Dr. Wilken, opgevoed in den Delftschen
 nog ging spreken, dat in Indië het moslimsch
 was gereciperd, gelijk Van Vollenhoven ver-
 en moest niet een Snouck Hurgronje opstaan
 met zijn machtige pen deze dwaaldenkeelden
 riederd te zien; intusschen de nieuwe hooger
 rijswet heeft het adatrecht voor de juristen
 naar toekomstige eereplaats gegeven, terwijl de
 lingen van den Islam tot keuzevak terug-
 cht is, daarnaast zien wij voor de Indologische
 e, met betrekking tot het taalkundig cand.
 en de instellingen van den Islam vermeld,
 het staathuishoudkundig echter het adatrecht,
 ij de daaraan sluitende doctoralexamen der
 studierichtingen, voor het eerste als keuze-
 adatrecht en voor het tweede als zelfde vak
 stellingen van den Islam aangeven.

moslimsche wet bevat meer dan wat wij,
 erlingen, in een boek over „recht" zouden zet-
 het reglementeert, uit den goddelijken wil
 komende, de menselijke gedragingen jegens
 en medemens tot in haar fijne bijzonder-
 en, zoo, dat niet gelijk sommigen meenen,
 en ethiek door elkaar gemengd worden.

ast de reeds vermelde dwaling van de z.g.n.
 tie van het moslimsch recht, dient vermeld te
 en de bewering, dat de Islam priesters heeft;
 spreekt graag van Mohammedaansche pries-
 of geestelijken, ja zelfs van hooge priesters,
 priesters en heilige priesters en ook hier
 at Snouck Hurgronje met al zijn gezag komen
 etten om dit euvel er uit te stampen; ik zou
 at Mr. Pierson naschrijven, die niet betreurde,
 David Ricardo zijn bekende „essay on the high
 of bullion" in 1809 schreef, als ik zeg, dat
 door Snouck Hurgronje gedwongen is gewor-
 een monument op te richten, waaruit men voor
 en de noodige kennis van zaken kon voor-
 en. De godsdienstbeambten van den Islam vor-
 geen stand, bedienen geen sacramenten, noch
 godsdienstonderwijs, terwijl zielszorg en pas-
 werk niet bestaat. Het moet dan ook vreemd
 werken voor den op dit gebied deskundige om
 er de groene tafel van den landraad en soms
 den Raad van Justitie den „priester" te zien
 den, al ging men verstopperij spelen, toen
 dienstzelden persoon met den onjuisten naam
 „adviseur in rechtszaken" ging aanduiden en
 op den eenigszins ingewijder jurist moet dat
 en als een „hocus pocus" werken.

veel omstreden godsdienstambtenaren ver-
 en overigens uit een ander oogpunt bijzondere
 werkzaamheid: de meest op den voorgrond tre-
 en is die betrokken bij een of ander godsdienst-
 door de fiqh (of plichtenleer, gelijk Snouck
 Hurgronje in het Nederlandsch weergeeft en door
 Vollenhoven is deze term overgenomen)
 en „van prostratie" genoemd, de masjdij of
 kee. In afwijking van elders noemt men nu in
 Oost het godsdiensthuis, bestemd voor de
 agspreek of chotbah, masjdij, terwijl de ge-
 dorpsgodsdiensthuizen, waar die niet mag
 den worden, meunasah, langgara, langgar,
 desa e.d. geheeten worden. Hun verzorger
 men teungko meunasah, imön, modin,
 lebe o.m.; de directeur van de moskee
 tegen heet op Java en Madoera penghoeloe,
 e.a. benamingen, daarbuiten imeum of imam,
 onder staat dan ondergeschikt personeel, dat
 Java en bij de Maleiers van Borneo met ver-
 enden naam getooid is.

Een andere vraag is nu, wie de moslimsche wet
 in onzen Oost handhaaft.
 Als handhavers zijn zij niet aanwezig, waar men
 maar een categorie van v.d. ambtenaren kent, zoo-
 wel voor dorps- als voor Vrijdagsgodsdiensthuizen
 en als zoodanig staan te boek: de Gajo-landen, de
 Alas- en Bataklanden, Zuid-Sumatra grotendeels
 en het Maleische gebied, voorts Banka, Billiton,
 West-Borneo, Minahassa, Toradjalanden, Ternate
 en de Maleische Molukken. Overigens zijn alle
 functies, die de Islam kent, in hen vereenigd; ver-
 moedelijk is deze cumulatie, gelijk Van Vollenho-
 ven aangeeft, toe te schrijven aan het feit, dat in
 die streken voor den binnendringenden Islam geen
 geschikte representanten gevonden konden worden
 en men met één persoon, den dorpsgodsdienst-
 beampte, genoegen nam.

Daarnaast zijn er streken, die er behalve perso-
 neel van lagere en hogere godsdiensthuizen, een
 afzonderlijken godsdienstigen rechter er op na hou-
 den (hielden), die meestal kali (hakin, moeffi) ge-
 heeten is, zooals in Atjeh, Djambi, Sambas, Pon-
 tianak, de kuststreken van Zuid-Oost-Borneo, Zuid-
 Celebes, Ternate.

In de Minangkabau vinden wij afwijkende toe-
 standen, die zich van oud-heemsch en van nieuw-
 tijdsch standpunt laten bekijken:

oudtijds: vrijwel de geheele uitvoering van de
 moslimsche wet is in handen van de malin's der
 soekoe-deelen (pandita, labai, toea malin), wortel-
 lende in de volksinzettingen als vertegenwoordigers
 van den Islam dus; volgens Westenenk, den schrij-
 ver over de Minangkabausche nagari, geldt dit ech-
 ter alleen voor de Kota-Piliengstreken, niet voor
 de Boti-Tjaniagastreken¹⁾. Moskee en dorpsgod-
 diensthuizen bediend door de inam kate bilah,
 daarnaast was waarschijnlijk geen godsdienstig
 rechter, dat is althans nog niet ontdekt;

nieuwtijds: door het optreden der Padri's en den
 invloed van het Gouvernement is de malin soekoe
 naar het achterplan geschoven, de inam daaren-
 tegen staat op de eerste lijn, ja er is zelfs hier en
 daar deskundigheid te ontdekken in hen, die de
 van de wet op de hoogte moeten zijn en nu kali
 geheeten worden, al kan dat geen godsdienstig
 rechter zijn. Iets bijzonders is de z.g.n. sidang djoe-
 maat, een vergadering, die onder leiding van den
 moskee-directeur staat, terwijl leden zijn het mos-
 keepersoneel en de malins met alle penghoeloes,
 die den dienst op Vrijdag bijwoonden en nu daarna
 bijeenkomen. De vraag is gerezen, welke func-
 tie deze sidang vervult, heeft zij rechtspraak, waar
 tegen alles spreekt of is het wellicht een college,
 dat beraadt over of advies uitbrengt over moskee-
 djakat-, poeasa- en huwelijkszaken.

Voorts zijn er streken, waar beheerders van mos-
 limsche godsdiensthuizen de eenigste vertegenwoor-
 digers van den Islam zijn, n.l. Java en Madoera;
 de godsdienstige rechtspraak is hier opgedragen
 aan de regentschapspenghoeloe's, zijnde de direc-
 teuren van den regentschapsmoskee en die vrijwel
 niets anders doen. Ook nu wordt verondersteld,
 dat de hier laat binnendringende Islam een geringe
 keus had voor deskundige en bruikbare personen.
 Naast deze penghoeloes zijn er penghoeloes van het
 district (kawedanan) en het onderdistrict (assisten-
 kawedanan), belast met de huwelijksluiting, ter-
 wijl ten slotte de dorpsgodsdiensthuisbeambten de
 overige functies, door de moslimsche wet aange-
 geven, verrichten.

Ik besluit met de mededeeling, dat vererving met
 electie van sommige functies plaats had, zooals het
 kali- en het regentschapspenghoeloeschap, waar-
 aan voor Java en Madoera een eind is gemaakt se-
 dert het Gouvernement de benoeming in handen
 heeft genomen.

Wezen wij van te voren al op den adviseur, die
 in het geheel niet strookte met de fiqh, noch met
 het adatrecht, de vertooning, die men ten beste
 geeft bij den eed voor een verhoor van getuigen
 door den „penghoeloe" middels een boven het hoofd
 gehouden quran onder het nazeggen van een be-
 paalde formule in de landstaal is ook niet in orde.
 Nu moet niet gedacht worden, dat de Mohammed-
 daansche wet geen eedsaflegging kent, integendeel,
 de mondelinge eed — anders kent men niet — is
 een partijen-eeed, niet die van getuigen, een verze-
 kering onder aanroeping van Allah bij een van Zijn

¹⁾ De alam Minangkabau bestond uit twee deelen
 (larèh): Kota Pilieng en Bodi Tjaniaga, waarin de na-
 men der vier soekoes zitten.

JAPONNEN EN MANTELS
 DIRECT UIT PARIJS

worden rechtstreeks af fabriek
 aan particulieren geleverd door

MAISON CH. D. BERANT

WAGENSTRAAT No. 116 A DEN HAAG
 Telefoon 10974
 ALLE PRIJZEN ZIJN EN GROS BEREKEND
 GROOTE KEUZE JAPONNEN EN MANTELS
 — IN CONFECTIE EN NAAR MAAT —
 Desgewenscht worden op verzoek collecties aan
 huis ter bezichtiging bezorgd.

TER OVERNAME
HOENDERTUIN „DE ZONNEBLOEM”
 WIESEL - APeldoorn

Rendeerend, modern geoutilleerd hoenderpark; 500
 kippen; charm. buitenhuis; 9000 M2. grond; 120 vrucht-
 boom; zeer fraaie tuin; mooie omgeving; aangenaam
 middel om m. bescheiden kapitaal ruim buiten te wonen.
 Dagelijks te bezichtigen. Telefoon 1052. 5671

DROGISTERIJ
„DE DISTEL”

DISTELVINKENPLEIN 4
 TELEFOON 38155 's-Gravenhage

Drogerijen - Chemicaliën - Verf-
 waren - Verplegings-Artikelen
 Specialiteit in
 Toilet-Artik. en Eau de Cologne

ASO AMERIKAANSCH Snel-OPPERSERIJ
 Azaleastr. 126, Den Haag, Tel. 38206

OPPERSEN EN ONTVLEKKEN VAN DAMES-
 OF HEEREN COSTUUMS f 1.25
 DEMI WINTERJAS OF DAMESMANTEL f 1.25
 VEST f 0.50
 PANTALON f 0.50

REPARATIEN ZEER BILLIJK
 Alle goederen gratis afgehaald en thuisbezorgd
 5458 DE DIRECTIE A.S.O.
STOOMEN **VERVEN**

RADIO

Verlang van Uw radio-toestel onberispelijke
 weergave van spraak, zang en muziek.
 Onze „B4" installatie voldoet in dit
 en in elk ander opzicht volkomen en
 kost U slechts f 130.— compleet.

PROEFTIJD TOEGESTAAN.
WONDEREN VAN TECHNIEK, enz., enz.,
 stellen hooge eischen aan UW BEURS; ten
 aanzien van zuivere ontvangst beteekenen
 al die „wonderen" niets. 5630
RADIO B.
 Van-Alphenstraat 10, Den Haag, Telef. 73384

POELIERSWAREN

PIEPKUIKENS, vanaf f 1.50
 BRAADKUIKENS, vanaf f 2.00
 POLARDEN, vanaf f 2.50
 SOEPKIPPEN, vanaf f 2.00

Adres: **P. v. BEEK - PARKWEG 19**
VOORBURG :: **TEL. 78303**

SIAS RADIO IS BETER

Vakkundig adres
FAHRENHEITSTR. 286, DEN HAAG.
tusschen Copernicuslaan en Weimarstraat

SIAS 4-LAMPS RADIO voor alle golf-
lengten (ook Amerika) MUNT UIT door
NATUURLIJKE WEERGAVE. Gratis
demonstratie. GEHEEL compleet op
lichtleiding, vrij van storing Schevening-
sche haven, in eiken kast met Philips luid-
spreker en 3 jaar schriftelijke garantie

f 225.-

Aanbevolen adres voor „Oost en West“

MICHELIN RIJWIELBANDEN

met een jaar garantie
BUITENBAND 12.50 - BINNENBAND 11.50
Montage 25 ct. extra.

A. van Zutphen - Sumatrastraat 10 - Den Haag
Telefoon 14995 Giro 53647

Spec. MICHELIN-adres. Halen en thuisbezorgen gratis.

A. OKHUIJSEN

OBRECHTSTR. 474 - DEN HAAG - TEL. 34349

BEHANGER-STOFFEERDER

-- WONINGINRICHTING --

SPECIAAL ADRES VOOR HET
INRICHTEN VAN IND. FAMILIES

G. & B. RADIOHANDEL

1ste VAN DEN BOSCHSTRAAT 30
TELEFOON 71792 :: 's-GRAVENHAGE

Toestellen UITSLUITEND EIGEN
FABRIKAAT, met volle garantie

Jenny K. v. NIEUKERKE

Dr. BLOOKERSTRAAT 27
Tel. 78264 - VOORBURG - Giro 79459

HOROSCOPEN EN
ASTROLOGISCHE
ADVIEZEN

TUINAANLEG en ONDERHOUD

LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN
Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf

J. VAN DER HORST

Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206
Aanbevolen door vele Indische families

FOTOHANDEL

Werkzaamheden voor Amateurs

PH. G. STARKE

HOOFDSTRAAT 172

APELDOORN - TELEF. 630

ATELIERS voor Dag- en Kunstlicht-opnamen

VERKOOPHUIS GROOT HERTOGINNELAAN 101

DEN HAAG

SPECIAAL VOOR IND. FAMILIES INGERICHT

Bestaat ruim 25 jaar

DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.
in „DUINOORD“ is Magazijn „DE ZONEGRENS“

FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG
Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen

FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag

Pansierstraat 48, Scheveningen

namen en is het sinds 1917 door moslimsche officieren van het Indisch leger uit te spreken formulier: „wallahi, dat zweer ik bij Allah, den Almachtige“ correct; ik vermoed, dat een en ander wel opgesteld zal zijn na bekomen advies. Men kan nu dien eed op verschillende wijzen versterken, de meest gewone is het voor of boven het hoofd houden van den quran, door herhaling, door dien af te leggen in een moskee of op andere gewijde plaatsen, door dien af te leggen op Vrijdag na het begin van den tijd voor het (namiddag)gebed of ander gewijd uur, door aflegging in het publiek, ten slotte ook door combinatie van vorenstaande versterkingen.

Infiltratie van het Mohammedaansch-, in het adatrecht.

Wij zien dus stukjes Mohammedaansch recht infiltreren in het adatrecht, ten deele te wijten aan den invloed van de gestadig werkende godsdienst-rechtspraak en daarnaast het verschijnsel, dat in streken, waar de rechtspraak niet aanwezig is, toch moslimsche regels van huwelijksluiting en ontbinding geëerbiedigd worden, zooals in de Bataklanden, in de alam Minangkabau, Menado; zoo ging de balemangoe in Djogja wel eens moslimsche erfparties toepassen; intusschen een historisch vaststaande verklaring is nog niet gevonden.

Achterstelling van de vrouw.

De aandacht vraag ik nu voor de achterstelling van de vrouw, die in het algemeen niet in de plichtenleer is neergezet en bestaat in:

- het erfrecht, waarin zij maar al te dikwijls met een halvemansportie wordt afgescheept, ja veelal door mannen wordt uitgesloten;
- het procesrecht, door de getuigenis van een man meermalen gelijk te stellen met die van twee vrouwen;
- door de uitsluiting van het ambt van president van den moslimschen staat en lid van het kiescollege ter benoeming van een president;
- doordat zij niet kan benoemd worden tot verschillende ambten ter uitvoering der wet;
- door haar uitsluiting van deelname aan den heiligen oorlog en van het recht op buit.

Nu kan men daarnaast al dadelijk vaststellen, dat, gelijk straks zal blijken, hoewel de fiqh geen huwelijksgemeenschap kent, men die wel in het Indonesische huwelijksgoederenrecht ziet optreden, al gaat dan soms de verdeling van wat gemeen is tusschen man en vrouw in verhouding van 2 : 1, doch gelet op het feit, dat Van Vollenhoven Madagascar er bijhaalt, waar ook iets dergelijks voorkomt en men aldaar van Mohammedaansche invloeden toch stellig niet spreken kan, men hier te doen heeft met adatrecht.

Waqf of vrome instelling.

Zonder nu te willen ingaan op de bespreking van de verschillende maatschappelijke standen, het verbod van huwelijk met ongelovigen, is het instituut der vrome instellingen, waqf of wakap wel de moeite waard om dit eens nader te bekijken. Om te beginnen is de loopende definitie van een stichting naar Westersch recht, al zijn er wel afwijkingen, van toepassing: de afzondering van goed heeft voorgoed plaats, moet een geoorloofd doel hebben, al behoeft, wat wellicht door een Westering verwacht zou kunnen worden, wanneer hij de beteekenis van de moslimsche wet voor de haar dienende samenleving niet goed kent, de bestemming niet van godsdienstigen of liefdadigen aard te zijn. De reden ligt in het feit, dat het wakapmaken op zich zelf al een aan Allah welgevallige daad is; zij kan ten bate van het algemeen of van een duurzame instelling zijn of ten aanzien van het profijt van bepaalde personen, in welk geval er dan een trits van rechtsopvolgers aanwezig moet zijn, want de wakap moet voor altijd goed werken en onvolledigheid van de reeks maakt de geheele wakap ongeldig. Een groote afwijking is het feit, dat de stichting eerst tot stand komt door een mondelinge onvoorwaardelijke overeenkomst tusschen oprichter(s) en begunstigten en als het aanbod door de a.s. begunstigten is aangenomen.

Men kent ook het in het leven roepen van de wakap na doode, een kwestie, die wij ook kennen; de bepalingen van geldigheid van testamenten is hier ook toepasselijk. De opbrengst van de wakap is aan de begunstigten, hetzij een persoon of instelling, zij gedragen zich als eigenaar daarover. De godsdienstige rechter, die als overheid fungeert, moet het bestuur op zich nemen, als er geen be-

heerder is of de reeks van aangewezenen optreedt. Hoe komt het nu, dat men in Indië toch niet denkt aan godsdienstige zaken bij de wakap? Ook in die richting juist zooveel tot stand komt en keeën in tal van gevallen de gelukkige bevoelden zijn van tot wakap gemaakte roerende roerende goederen, in welk geval de regentschap penghoeloe op Java als hakim of qadi de zaak beheert, al zou het gewakapte tot een keweë moskee behooren en voorts omdat men, voor begunstigde steeds, al was dat geen moskee, penghoeloe als beheerder zag optreden. Onthoud de qadi, gelijk wij boven zagen in verschillende deelen, dan treedt in zoo'n geval de moskeedirectie op. Nu is het interessant om te zien, hoe die wetsvoorschriften over vrome stichtingen en rechtsleven in den Oost bij de moslimsche bevolking zijn doorgedrongen.

Uit het samentreffen van inheemsch recht en de plichtenleer toch zijn de navolgende competenties ontstaan:

- wakapmaking van roerend goed door individu is onmogelijk in die streken, waar fa bezit bestaat, we denken dan bijv. aan de le met moederrecht als de alam Minangkabau;
- evenmin ten aanzien van onroerend goederen de deelen, waar het grondbezit ingeklemd een hooger beschikingsrecht van een dorpenbond of stam, zooals in de Minangkabau leze daarover eens van Vollenhoven's „de Indische en zijn grond“.

Voorwerpen van vrome stichting zijn:

- quran-exemplaren, kitabs voor godshuizen en leerscholen;
- huizen en pondoks ten bate der studentewet;
- sawahs, huizen e.d. ten behoeve van keeën.

Een monstrem op dit gebied is de moskee van Java en elders, die, gelijk van Vollenhoven scherp opmerkt, net zooveel relatie met de heeft als het Chineesche hospitaaltje¹⁾ te Batavia ingevolge het bepaalde in S. 1828, No. 46 bevestigende, met Chineesch adatrecht wat te doen had.

Waar de moslimsche deelen van Nederland Indië met de heidensche en Christelijke onderlandsch bestuur staan, zal het den lezer wel belang inboezemen, hoe zich de fiqh den moslimschen staat dacht: één gecentraliseerde eenheidsstaat, geen monarchale, doch republikeinse regeringsvorm, waarvan een vrouw niet hoofd kan optreden, al zag men in de miniestaatjes in onzen Oost wel eens het tegendeel, Westkust van Atjeh).

Naar de fiqh zijn alleen de reeds besproken rechter, dat zijn dus organen van het eene gezag, alleen sprekende en allen van denz rang, terwijl zij aan de goddelijke wet gebonden zijn. Hoewel de qadi in hoogste instantie recht is er nog wel een soort van hooger beroep of staatsambtenaar, die echter in onzen Oost niet kend wordt. Begrijpelijk is het, dat vooral vererving van het ambt bestaat, voorlichting deskundigen, moefti's over de rechtsregelen

Procesrecht.

Iets voor ons zeer vreemd is het verschil in trekking tot het aantal getuigen in processen vermogensrecht (vooral wakapzaken) en die familie-, erf- en strafrecht. Proceskosten kent niet volgens moslimsch voorschrift, de bewang medja in Nederlandsch-Indië is dan strijd met de wet en verjaring kent men op enkel gebied: oud-bakken vorderingen worden gewezen op grond van „onredelijkheid“ van weverlaat instellen. Vaag is het procesrecht zelf gels zijn er nauwelijks, naast die het bewijs rak

Wat de bewijsmiddelen betreft, staan getuigen bewijs en partijen-eed op den voorgrond, schijnlijk bewijs op den achtergrond, wat bij ons in libus juist naar voren geschoven wordt; reed waagde ik van de beëdiging van getuigen, die boden is; de wet zoekt door bijzondere keur personen op deze wijze de betrouwbaarheid van tuigen vast te stellen. Een soort noodtoestand, men aanwezig acht, doet de godsdienstige re wel grijpen naar beëdiging van getuigen en doen op schriftelijke stukken, ja zelfs naar o wichtige getuigen. De reeds vermelde achterstelling van de vrouw komt ook hier weer

¹⁾ Dit bestaat niet meer.

's-Gravenhaagsche Pension-Maatschappij te 's-Gravenhage
 SOPHIALAAN 2 (Kantoor)
 ZEESTRaat 67 PALEISSTRAAT 1
 Gemeubileerde Appartementen op de mooiste standen van
 Den Haag gelegen. Stroomend warm en koud water

SOLIED ADRES VOOR HEERENKLEEDING

NAAR MAAT EN GEMAAKT
 v.af f50.00 LONDON DEN HAAG v.af f14.50
 CLOTHING

J. W. FRANSEN
 WEIMARSTRAAT 24a - DEN HAAG - TEL. 34985

C. J. L. VERMEULEN'S
 VERGROOTINGEN

NAAR OUDE FOTO'S
 EERSTE KLAS UITVOERING
 ZEER BILLIJKE PRIJZEN
 ZEER VELE RELATIEN IN INDIE

TOUSSAINTKADE 20
 DEN HAAG

UTRECHT

CHRISTELIJK LYCEUM
 MET INTERNAAT te Zeist.

(Gymnasium en Hoogere Burgerschool ook met economisch literaire afdeling)

School- en kostgeld (internaat) samen f 1000. —
 à f 2000. —, progressief of naar gelang van het inkomen.

Aanmelding voor het Lyceum bij den Rector DR.H.A. WESTSTRATE, Prins Hendriklaan 16, Zeist; en voor het Internaat bij de Directie. Uitvoerig prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Betekent: Toezicht Op Kinderen Uit Nederlandsch Indië.

TOKUNI zoekt voor kinderen uit Indië een geschikt gezin in Holland, is een financiële tusschenschakel tusschen de ouders in Indië en de pleegouders in Holland, controleert het gezin en het kind, zorgt voor het kind, ook in de vacaties, houdt geregeld briefwisseling met de ouders in Indië en staat de pleegouders bij in alle ernstige gevallen, het kind betreffende. Haar vertegenwoordigers in Indië worden telegrafisch op de hoogte gehouden van zeer ernstige gebeurtenissen, het kind betreffende.

Alle inlichtingen kunnen worden gegeven door de vertegenwoordigers Prof. Dr. J. H. Boeke, Adviseur van het Volkscredietwezen te Weltevreden, J. H. Nieuwenhuys, Resident van Soerakarta te Solo, Dr. J. G. J. A. Maas, Medan, J. H. Perret Gentil, Willemstad, Curaçao, en door den Directeur van TOKUNI, tevens Directeur van de Maatschappij „ZANDBERGEN“ te Amersfoort.

ZANDBERGEN.

Instelling tot opvoeding door middel van gezinsverpleging van kinderen zonder onderscheid van leeftijd, stand en gezinde, die het ouderlijk huis moeten missen.

Steunt deze nuttige instelling door Uw lidmaatschap (f 5.— p. j.) of als begunstiger (f 2.— p. j.) DIRECTEUR Jhr. W. A. ORTT. AMERSFOORT.

heeft, behoudens dan het feit, dat het verboden is om een huwelijksaanzoek welbewust te richten tot een getrouwde vrouw, een verloofde vrouw of die na huwelijksontbinding in den voor trouwen verboden termijn verkeert.

De grootste tegenstelling ligt in het huwelijks-goederenrecht, dat volgens de wet streng gescheiden vermogens van man en vrouw kent en welk een verscheidenheid biedt het adatrecht niet; een compromis is het voorstellen van wat gemeen is door de aannamen van een fictie: een stilzwijgend aangegane vennootschap tusschen de echtelieden.

De man moet de vrouw onderhouden (nafaqah), herhaaldelijk zag ik voor de moesapat in Atjéh vrouwen verschijnen, die vroegen om een uitspraak met betrekking tot de nafaqah, de bedoeling zit dan voor om van dien man af te komen door een gerechtelijke echtscheiding te krijgen, als hare bevoegdheid lukt (!!).

De huwelijksontbinding, die naar moslimsch recht al heel eenvoudig is en in onze dagen voor den Westering niet meer zoo eigenaardig is, geleet op de praktijk van onze Westersche huwelijksontbindingsmogelijkheden, kent de verstooting van de vrouw door den man, die ook voorwaardelijk kan zijn, voorts de verstootingskoop en ten slotte de zoeven genoemde gerechtelijke echtscheiding, die praktisch niet veel beteekent. De voorwaardelijke verstooting is vooral op Java een vast gebruik en is eerst ontdekt door Snouck Hurgronje: de verstooting hangt dan af van een uit een reeks voor de vrouw nadeelige toestanden of gebeurtenissen, gevolgd bij het plaats grijpen door aangifte van een in de verstootingsformule aangewezen autoriteit: dit middel is weliswaar niet in strijd met de plichtenleer, maar regulering heeft daarin niet plaats.

Is het huwelijk eenmaal ontbonden, dan kan de man dadelijk hertrouwen, de vrouw moet, naar gelang van verschillende omstandigheden, langer of korter ongetrouwd blijven.

Ook het moslimsche erfrecht botst op alle mogelijke manieren tegen het adatrechtelijke aan, elke Weeskamer zal U met trots laten zien een groote wandplaat, voorstellende de quranische verdeling van een opgevallende boedel, omdat zij daarmee te maken heeft.

Het eerste kent een versterfrecht met voor elk geval juist te berekenen erfporties, contra het testamentair erfrecht, dat zeer subsidiair is en slechts een afwijking van de verdeling naar versterfrecht vormt; het richt zich op verdeling, niet bijeenhouding van den boedel, d.i. het saldo der nalatenschap, de activa verminderd met de passiva.

Bekend is, dank zij de in het oud-Arabië heersche vadersrecht, dat zich dit in het erfrecht afspegelt: achterstelling van de vrouw bij den man, al heeft de Quran door het toekennen van z.g.n. quranische erfporties aan vrouwen en ze te regelen voor bepaalde mannen, de gemeente in niet geringe verlegenheid gebracht, daar bij toepassing daarvan van het mannenerfrecht niet veel overgebleven zou zijn bij een punctueele interpretatie der wet, heeft de practijk door een redelijke uitlegging een zoodanige draai er aan weten te geven, dat de lieden der vaste erfporties of quranische erfgenamen in onuitsluitbare en uitsluitbare worden onderscheiden, terwijl de laatsten veelal door bepaalde mannen uit mannen (asabah) gesproten, soms door dichter bijstaande quranische erfgenamen worden buitengesloten, de uitsluitbaren in bepaalde gevallen pas aan bod komen als die evengenoemde mannen zijn bevreemdigd, terwijl in een aantal gevallen — en dit is de tempering — bepaalde vrouwen gerekend worden onder die asabah, al is haar erfportie ½ mannendeel.

Een testament kan nu een afwijking brengen, hetzij door de lijst der erfgerechtigden te veranderen dan wel door wijziging in de grootte hunner porties, maar kan nooit verder reiken dan tot een derde van het saldo van den boedel: een universeel testament is onbestaanbaar, een wijziging in dien zin, dat er versterferfgenamen van de lijst zouden afgevoerd worden of wel dat er een extra bate aan de versterferfgenamen zou gegeven worden, is alevel verboden, tenzij omnium consensu; het testament is dus Westersch gedacht niets dan een lijst van legaten. Daartegenover staat nu het Indonesisch testament, dat niet met het zoeven genoemde mag verward worden, tenzij het geheel naar de figh ingericht was. Nu kan er weer een botsing ontstaan door het feit, dat zoo'n testament, met een Arabischen klank wasyah geheeten, verboden testering bevat en afwijking van het adat-

door hare getuigenis in vermogenszaken er te doen tellen, zij kan niet dienen om bevestiging van een getuige voor den rechter te maken; ongelooftigen tellen heelemaal niet

ten uitvoerlegging van het vonnis berust bij qadi zelf, in Indië voorheen in handen van den menschen bestuurder, die zich boven den qadi achtte, thans spreekt artikel 2 R. O. een artikel mee, door de executoor-verklaring te

en richting is alleen toegestaan in strafzaken. kele gevallen van op heeter daad betrapping. Onthouwing en echtbreuk. De figh kent geen plaats in de adat of landsgewoonten, behoudens dan enkele onbeduidende gevallen.

huwelijksgoederen- en erfrecht.

derwantschapsrecht in Indonesië doet zien, dit nog ten volle is voortgegaan, in alle deelen versterking van ouderrecht, dat op Java dooera in vollen omvang is en waar daar het deel van Indië's bevolking te vinden is, ontadadelijk een contravers tusschen het adaten de figh, die steunt op vaderrecht, dat op bestanden in oud-Arabië slaat; in een nog htere tegenstelling staat het Minangkabausche vadersrecht, zelfs is het Indische vadersrecht iets heel anders dan het in het moslimsche recht hopen liggende.

optie verboden naar de moslimsche wet, is al te dikwijls in het adatrecht terug te vinden, doch de godsdienstige rechter zal zich, naar richtende, in familie-, en erfrechtswesties stand gekomen adoptie buiten beschouwing en houden.

voor een Westering min of meer pikante rikkkelende aangelegenheid vormt het vierendom van den moslim, zonderling genoeg uit een plaats in den Quran, die over handelt; intusschen heeft de Turksche riek ronduit de monogamie ingevoerd, in de rijk komt bij onze Mohammedaansche Indo- ook de monogamie voor en vindt men bij enkele individuen meerdere vrouwen, n. bini moeda, terug.

het Kinderhuwelijk is bekend het z.g.n. es-huwelijk, dat is dat met een klein meisje, de bruidegom een volwassen man is; adatrechtelijke vervang- of wissel-, vervolg- of zwager-, of schaakhuwelijk, is aan de figh vreemd.

huwelijk is volgens de wet een overeenkomst aanbod en aanname tusschen bruidegom (bij ondigheid van dezen de wali of voogd) en den over of wali der bruid. Onderscheiden wordt betrekking tot den wali der vrouw: de bloed- dus bepaaldelijk aangewezen mannelijke verwanten der bruid, voorts de nood- of hulp- als er geen bloedwali is of deze niet ter plaatse wel onwillig is, terwijl er geen geldige redenen om niet mee te werken. Het gevolg is, dat een huwelijk tot stand kan brengen tusschen twee (jonge) mondige menschen, die in hun woonplaats geen kans zouden hebben; het wijst dan, hetgeen volgens de wet is, den stambtenaar-huwelijkssluiters daar ter als hulp-wali aan en komt het huwelijk tot stand.

strijdige huwelijken, gelijk in Zuid-Celebes op plaats grijpen, komen op deze wijze in de adat, waar de godsdienstambtenaar met de adat rekening mag houden, hij zal zich uitsluitend naar de plichtenleer. Deze strijd tusschen recht en figh heeft maar al te vaak aanleiding tot bloedige tooneelen, als een partje op venbeschreven wijze: schaking zonder bruid- betaling, waar over straks meer, elders ging. Als ambtelijk uithuwer of overheidswali op de godsdienstige rechter en ontbrekt die, meest daarvoor in aanmerking komende gods- stambtenaar, op Java, bijv. de regenschaps- onts in de adat.

het huwelijk speelt een groote rol de zgn. mahr huwelijksgift, staande tegenover den inheem- bruidschat in vaderrechtelijke of ouderrecht- streken, terwijl in andere deelen als in Atjéh deel van het Maleische gebied bruidschat en versmolten zijn, elders weer dooreen loopen. mahr wordt door den bruidegom gegeven aan de bruid en is volgens de wet verplicht.

het huwelijk gaat een verloving vooraf, die rechtsvorm behoeft, noch enig rechtsgevolg

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Hotel-Café-Rest. DE WATERBERG

(OPENLUCHTMUSEUM)

Iederen Zondag Thé Dansante
SCHELMSCHWEG 17 :: TELEF. 2030.
ARNHEM - EINDPUNT LIJN 5 - J. B. PRIMUS

Mrs. M. ORMOND

82 Rijnstraat - ARNHEM - Telefoon 2152

Ladies' Tailoring and Dressmaking

Altijd in voorraad de nieuwste modellen

Middag- en Avond-Japonnen, Costumes, Mantels, etc.

MATIGE PRIJZEN

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

UW ADRES voor het ONTVLEKKEN,

PERSEN, STOOMEN en VERVEN, is:

G. DE BLAAUW - ARNHEM

HOMMELSCHEWEG 81 MANEGESTRAAT 13

Telefoon 3077

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën

HOMMELSCHEWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

PENSION „EIKENHORST”

ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon),
30 bedden; badkamer en groote lommerrijke tuin.
Telefoon Arnhem 2009, OOSTERBEEK.

5661

M. P. S. KETTING.

A. M. SMIT & ZN.

Heerenhoeden - Modes

BAKKERSTR. 53 - ARNHEM
IN HET CENTR. DER STAD. GEEN FILIALEN

De beroemde „Vaderland”-Rijwielen

ALLEEN VERKRIJGBAAR BIJ ADR. BAX, ARNHEM;
ROUS EN MEEUWENOORD, BANDOENG;
SUMATRA STORES, MEDAN

MEN VRAGE PRIJS EN INLICHTINGEN!

MEN VRAGE PRIJS EN INLICHTINGEN!

Banketbakkerij W. J. PAALMAN Jzn

JAC. CREMERSTRAAT 44a - ARNHEM

WIJ LEVEREN UITSLUITEND PRIMA GEBAK

BESTELT U EENS

PLATTE GOUDEN HEERENHORLOGES
Uiterst fijne DAMES POLSHORLOGES
REISHORLOGES

De naam **ALPINA** waarborgt U kwa'titeit

F. G. HAAS & Zn. - Horlogemakers

BAKKERSTRAAT 42 - TEL. 1511 - ARNHEM

RIETEN MEUBELEN

H. F. SCHMIDT

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 1538

TEKENINGEN OP AANVRAAG

VELE INDISCHE
DANKBETUIGINGEN

F. HOLLAAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:
SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op voor
families, welke naar Indië vertrekken; groote
ervaring op dit gebied. 5588

SCHOENWINKEL:

„Betere” binnen- en buitenlandsche merken
CHAUSSURES BALLY, K. BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL's Foot Service

Rijnstraat 34 - Groote Oord - Varkenstraat

— FOTO —
ARTIKELN. **Eapi**

N. KRAMER - KL. OORD 2 - ARNHEM

HOTEL BELLEVUE (Nieuw)

ARNHEM :: TELEFOON 12

Gelegen over het Park ZIJPENDAAL en Son
(TENTOONSTELLING). Kamers met volledig Pe
Restaurant van 5-7 uur.

5557

CONSTANT MEI

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmonium

ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offert

G. A. J. VAN KALMTHOUT

BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 156

NIJMEGEN

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT
TELEFOON 1939 - ARNHEM

Vert. OVERLAND-WHIPPET
WILLYS-KNIGHT Automobiel

LUXE VERHUUR

Familie-Pension „PARKOORD”

APELDOORNSCHESTR. 14 - ARNHEM

Telefoon 2620

Tegen 1 September komen eenige zeer
mooie Apartementen vrij, voor tijdelijk
of doorlopend. - Uitstekend

Keuken - Matige Prijzen - Badkamer

HUISHOUDELIJKE ARTIKELN

JOHAN WILLEMS

ARNHEM

Magazijnen: Spijkerlaan 46, Telefoon 865.

„De Sphinx”, Hommelstr. 38-40, Tel. 1136.

Steenstraat 66 A-B - Telefoon 362.

„De Porselein Winkel”, Kortestraat 17-18, Telefoon

Het goede adres in Arnhem
voor alles op 't gebied van
Huishoudelijke Artikelen

Wij verzenden naar Oost- en West-Indië onder
Aanbevolen adres voor Oost en West.
Vele tevredenheidsbetuigingen van Indische families

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

FIRMA WAGNER
RUND-, KALFS- EN VARKENSLAGERIJ
SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN
ARNHEM 5637
JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 476

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS
Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Oppericht 1823.
6640 Uitsluitend eerste kwaliteit **VERSCHÉ**
GEROOKTE, GEDROOGDE EN
GEZOUTEN VISCHWAREN
AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

ELECTRO-RADIO
HOMMELSCHWEG 181-183 :: ARNHEM
Aanleg en Onderhoud van ELECTRISCHE
INSTALLATIES, RADIO-TOESTELLEN
en ONDERDEELLEN :: Tel. 1231

MOOI ARNHEM
Te koop uitstekend onderhouden, zonnig Heerenhuis,
van alle moderne gemakken voorzien, 9 kamers en
badkamer, dicht bij verschillende scholen, tramhalten,
schouwburg en concertzaal. Inclusief stoffeering:
f 14.000. Men kan als paying guest komen logeeren
om met huis en omgeving kennis te maken. Brieven
onder no. 5677 aan Nobelstraat no. 20, Den Haag.

Zadel- en Koffermakerij 5649
J. B. PAS Jr. - ARNHEM
Bloemstraat 70
Levering van alle soorten Hut- en Mailkoffers.
Reparatie-inrichting.
Aanbevolen voor de Vereeniging „Oost en West”.

Sportmagazijn „PHENIX”
C. J. EILERS 5574
STEENSTRAAT 98B - ARNHEM - TEL. 3175
GROOTE SORTERING:
SPORT-ARTIKELLEN, SPORTKLEEDING,
DAMES- EN KINDERKOUSSEN EN TRICOT-COMPLETS

recht beteekent niet onderwerping aan de voor-
schriften van de plichtenleer. Echter is het wel
teekennend, dat als een testament in handen valt
van den godsdienstigen rechter, deze dat aan de
fijh, de landraad dat aan het adatrecht zal toetsen.
Met deze opmerkingen wil ik eindigen, het gron-
den- en schuldenrecht te behandelen zou de belang-
stelling van den lezer doen verflauwen en wil ik
liever een volgende maal over het Christellijk recht
spreken.

bij wie vervolgens invallen plaats hadden,
werden nog zes geweren in beslag genomen,
die deze lieden van den fabrikant hadden
gekocht.
De betrokken wapenfabrikant verklaarde
gedurende drie jaren zijn wapenindustrie te
drijven.
G. F. Bodde †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd
van 56 jaar, overleden de heer G. F. Bodde,
oud-administrateur van de cultuur-ondernem-
ning Waringin op Java.

tan's toonkamers in den loop van een kwarteeuw.
Ongetwijfeld is mede de op meesterlijke wijze ge-
voerde propaganda hiervan één der oorzaken. De
Ita met haar groote waarborgfonds, bezat daartoe
dan ook de geldelijke middelen, welke *Boeatan*
altijd ontbroken hebben. De drommen schoolkin-
deren, ¹⁾ welke soms wel een groote belemmering en
ergernis waren voor ernstige volwassen bezoekers,
die geen gelegenheid kregen tot rustig bekijken,
laat staan bestudeeren van het tentoongestelde,
verspreidden zich toch als zoovele zwermen van
propagandisten over stad en land, tot zelfs over
de grenzen. Voor een zaak, die binnen korten tijd
haar beslag moest hebben, was dit een enorm
voordeel, waarvan de nawerking ook niet uit zal
blijven. Zeer terecht riep de heer J. C. Baars uit
Apeldoorn in het vorig Koloniaal Weekblad den
leden der Vereeniging „Oost en West” reeds toe:
„Men let op U!” Doet gij allen desgelijks in het
belang der goede zaak, die gij voorstaat. Alleen
zijn wij het niet eens met diens slotwoorden: „een
klein geloof werkt groote daden!” Neen, juist dat
geloof in het nut en de noodzakelijkheid moet on-
eindig groot en onwrikbaar zijn, om te kunnen
leiden tot daden, die slagen. Dit zullen de leiders
zowel van de *Ita* als van *Boeatan* volmondig be-
amen. En moge men al meenen, dat de leiding van
één persoon zou uitgaan, bij de een van een ener-
gieken man, ²⁾ bij de ander van eene misschien niet
minder sterke vertegenwoordigster van het zwak-
kere geslacht, geen van beiden kunnen zij het
klaar spelen zonder de toegewijde medewerking
van helpers en helpsters. Gelukkig hadden beiden
die!

Van Week tot Week.

Dinsdag 31 Juli tot Maandag 5 Augustus.

Verjaardag H.M. de Koningin-Moeder. Aneta ¹⁾
seinde d.d. 2 Aug. uit Weltevreden dat alle
bladen gelukwensch-artikelen bevatten ter
gelegenheid van den zeventigsten verjaardag
van H.M. de Koningin-Moeder. In erbieid her-
denkt men de hoogheid van karakter van Ko-
ningin Emma. Dankbaar herdenkt men de on-
vergetelijke verdiensten die Zij voor Neder-
land heeft verworven als vorstin, regering
voor Haar dochter, en als opvoedster van Ko-
ningin Wilhelmina. Door de wijze waarop de
Koningin-Moeder zich van deze taak heeft ge-
kweten, heeft Zij zich de genegenheid van het
gansche volk verworven.

De *Samin-beweging op Java*. Volgens een Aneta-
telegr. d.d. Soerabaja 31 Juli werd in het
Blora'sche nieuwe opleving geconstateerd van
de zgn. Samin-beweging. De tegenwoordige
leider propageert onder de leden stellingen,
die weinig verschillen van de communistische
denkbeelden. Zoo mogen de leden bijv. geen
belastingplicht erkennen en evenmin elkan-
ders bezittingen, doch zij moeten alles met
elkander deelen. Het gevolg is, dat de gevan-
genis te Blora vol zit met weigerachtige belas-
tingschuldigen, die leden van de Samin-bewe-
ging zijn.

Herhaling der aardschokken. Koeta Radja, 31 Juli
(Aneta). Hier zijn om twee uur des morgens
wederom een aantal flinke aardschokken ge-
voeld. — Sabang, 31 Juli (Aneta). Zondag-
morgen werd hier om twee uur een vrij hevige
aardschok gevoeld.

Gouverneur van Curaçao. De gouverneur van Cu-
raçao, dr. N. J. L. Brantjes, heeft, naar aan de
Res.-Bode wordt gemeld, tegen 1 September
ontslag gevraagd en zal dezer dagen naar
Europa vertrekken.

Interneering van communisten. Buitenzorg, 4 Aug.
(Aneta). Het interneeringsbesluit voor 19
communisten uit het Soerakartasche is ge-
teekend.

Met verlof. Batavia, 2 Aug. (Aneta). — De assis-
tent-resident van de afdeling Bone (Wata-
mpone), de heer W. Middendorp, is heden per
s.s. Patria met verlof vertrokken.
[De heer Middendorp is het Soc. Dem. Volks-
raadlid, wiens optreden als zoodanig in den
laatsten tijd veel besproken werd in de Ind.
pers.]

Ingenieur Meertens herplaatst. Batavia, 2 Aug.
(Aneta). Het Bat. Nieuwsblad verneemt, dat
ingenieur Meertens, oud-directeur van de ha-
ven van Tandjong-Priok en oud-hoofd van de
afdeling Havenwezen van het departement
van B.O.W., die geruimen tijd geleden onder
verdenking van malversatie werd geschorst en
wiens zaak langen tijd in onderzoek geweest
is, herplaatst wordt als ambtenaar ter beschik-
king van den directeur van B.O.W. bij de af-
deeling landsgebouwen.

Een hevige orkaan op Sum. Oostkust. Medan, 2
Aug. (Aneta). Een wervelwind woedde over
de onderneming Kloempang in het Bindjei'sche
en blies drie droogschuren omver. Een inlan-
der werd gedood, vier werden zwaar gewond
en drie licht gewond. Ook te Loeboekpakam
woedde een orkaan, die een geweldigen warin-
ginboom ontwortelde. Het gevaarte sloeg neer
over zes Inlandsche woningen, die verwoest
werden.

Geheime wapenfabriek. Bandoeng, 2 Aug. (Aneta).
De politie-autoriteiten alhier ontdekten dat
een inlander in het Pengalangansche clande-
stien geweren vervaardigde. Bij een inval in
de geheime werkplaats werden een voorlaad-
geweer en twee pistolen alsmede acht gewe-
loopen in beslag genomen. Bij diverse personen

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Vergelijking tusschen de „Ita” en „Boeatan”.

Nu de „Ita” en de herdenkingsdag van „Boea-
tan”'s 25-jarig bestaan — welke twee dagen vóór
de sluiting der Arnheemsche tentoonstelling plaats
had — beide tot de geschiedenis behooren, kunnen
wij de verzoeking niet weerstaan, juist te dezer
plaatse, enkele vergelijkingen tusschen beide in-
stellingen te trekken, bij wijze van nabetrachting.

Van beide kan worden geconstateerd, dat zij,
wat men noemt, een „goede pers”, hadden, d.w.z.,
dat de „Koningin der Aarde” van harte heeft mede-
gewerkt om haar werken en streven bij het groote
publiek bekend te maken.

Beider doel heeft overeenkomst, immers: Indië
en Nederland nader tot elkander te brengen.

De *Ita* heeft dit trachten te doen in een aantal
weken, minder dan de helft van het aantal jaren,
dat er reeds door *Boeatan* aan gewijd is, de een
heeft haar taak glansrijk ten einde gebracht, ter-
wijl de ander die onverdroten zal hebben voort te
zetten, waarschijnlijk nog tot in lengte van jaren.

De *Ita* kan er zich op beroemen in haar betrek-
kelijk kortstondig bestaan zeker honderd maal
meer bezoekers te hebben getrokken, dan *Boea-*

Zooals wij boven reeds opmerkten: beide
mochten zich verheugen in verscheidenheid van
bezoek, van Nederlanders, die Indië niet kennen,
voor wie dus de kennismaking wel zeer noodig is;
van oud-Indiërs, die voor véél van hetgeen zij
nu te zien kregen, in Indië weinig of geen be-
langstelling voelden, toch meenen thans hun wijs-
heid, met de door hen noodig geachte aanmerkin-
gen, ten beste te moeten geven; maar ook van
buitenlanders, zowel onze naaste burenen als van
verder af, zelfs van over zee, van wier dikwijls
rake opmerkingen, welke ook in hun geschriften
tot uiting kwamen, wij altijd ons voordeel kun-
nen doen. Van twee Franschen, die wij toevallig
bij de hand hebben, willen wij hier enkele regels
aanhalen, waaruit zoowel de overeenkomst, als
ook een sprekend verschil, tusschen de *Ita* en
Boeatan duidelijk naar voren komt.

In de *Figaro* van 2 Juli j.l. lezen wij, in een
artikel over de *Ita* van den heer Simon Arbellot
o.m. het volgende:

„Faire mieux connaitre ce magnifique em-
pire colonial, augmenter l'estime de leurs
compatriotes pour l'indigène comme pour le
colon, tel est le but des organisateurs de cette
Exposition des Indes néerlandaises qui, jus-
qu'au 28 juillet, tiendra Arnhem sous son

¹⁾ Ook in de Toonkamers van *Boeatan* worden nogal
eens oudere schoolkinderen rondgeleid, maar dan met
deskundige voorlichting op het gebied van de Indone-
sische volkskunst.

²⁾ „Het Vaderland” schrijft van Mr. Huges: „Met een
kleinen klankvariant kan men hem de in dit geval zeker
niet hoovaardige woorden in den mond leggen: L'Ita
— c'est moi!”

¹⁾ De Aneta-telegr. zijn ontleend aan het „Vaderland”.

VOOR NOORD OF ZUID, VOOR „OOST EN WEST”
LIJNKAMP'S KLEEDING ALTIJD HET BEST!!

MAGAZIJNEN TE: DEN HAAG
GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT
THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

ONS SYSTEEM:
VOLLE waarde voor Uw geld

REPATRIEERENDEN BESTELLEN HUNNE

ZUIVER WOLLEN DEKENS

het BEST en het BILLIJKST bij

HOENDERTUIN „DE ZONNEBLOEM”

(tevens Schapenfokkerij) te WIESEL-APELDOORN
VRAAGT PRIJSOPGAVE! 5678

Alle Repatriëerenden en Verlof-
gangers, koopen tegen UITERST
BILLIJKEN prijs hun SIGAREN,
SIGARETTEN en TABAK, bij

SIGARENMAGAZIJN
„FAHRENHEIT”

A. VAN DEN BRINK
FAHRENHEITSTRAAT 541 - DEN HAAG

charme exotique. Ainsi c'est pour la gloire de la petite Hollande que sous les beaux arbres de Zypendaal des négresses de la Guyane n'attendent aujourd'hui des chapeaux de paille, et des danseuses javanaises exécutent le Tandak au grand effroi des oiseaux familiers de ce parc romantique.

* * *

„Mais derrière ce spectacle attrayant et varié, qui n'est qu'un spectacle, le visiteur comprendra le merveilleux mécanisme de cette politique coloniale millénaire de la Hollande. Et les Français qui, de l'aveu même de M. Angoulvant, ancien gouverneur général des colonies, ont beaucoup encore à apprendre, trouveront à Arnhem un enseignement et un exemple. Force leur sera de reconnaître la supériorité des mesures adoptées, la bienfaisante continuité d'une administration insensible aux hasards de la politique et qui a fait de cette petite monarchie des Pays-Bas une des plus grandes puissances d'Extrême-Orient.”

In een Fransch kunsttijdschrift schrijft de heer Daniel Réal, een der bekwaamste museum-directeuren, ook naar aanleiding van door Boeatan tentoongestelde Indonesische weefsels en andere volkskunst, o.m.:

„Cet art textile de l'Insulinde est le plus original et le plus admirable de tous les arts décoratifs: avec ses batiks de Java et ses ikats des autres îles, il fournit à l'industrie du tissage une de ses plus éclatantes réalisations; par la science raffinée et patiente de ses artistes, il oppose encore au nivellement dont le menace le goût européen un rempart qui chaque jour, hélas, va en s'affaiblissant.”

Wijst de een op de, in materieel en intellectueel opzicht, zeer groote voordeelen van het Europeesch contact met Azië, ook voor de ander legt den nadruk op een, vooral uit geestelijk oogpunt, zeker niet minder groot nadeel. En 't is immers juist om te trachten dit laatste, zooveel mogelijk te helpen verhoeden, dat Boeatan haar geduldigen, langdurigen arbeid verrichten blijft. „Zij die gelooven, haasten niet”.

Leek de Ita veel op een openlucht-museum, het Kasteel werd immers „Het Koloniaal Instituut in het klein” genoemd en overal stond met groote letters: „Allen waken tegen aanraken”. Boeatan, met haar grooten voorraad in beknopte ruimte, doet denken aan een Jaarmarkt-tent, waar Indische volkskunst te koop geboden wordt. Hoe meer ieder stuk van alle kanten bekeken en betast wordt, hoe liever! Dat lokt koopers en kweekt liefde er voor!

Nog een punt van overeenkomst tusschen de Ita en Boeatan is; dat voor beider artistieke aankleding op smaakvolle wijze gezorgd is door den kundigen architect, N. P. de Koo. Ook de pers had over deze beide uitvoeringen niets dan lof. Zijn Ita-werk wordt thans afgebroken, dat in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage zal hopelijk nog lang een verheugenis blijven voor het toenemend aantal bezoekers van Boeatan.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Nederlandsche leiding.

De uitspraak van den Landvoogd in den Volksraad: „dat de Nederlandsche leiding hier te lande nog voor een onafzienbare toekomst niet kan worden gemist” heeft bijzonder de aandacht getrokken. Blijkens het Regeeringsantwoord, uitgesproken door mr. Schrieke (De Loc. 30/6), bedoelde de Regeering met die „onafzienbare toekomst” niets meer of minder, dan een periode, waarvan zij het einde niet vermag te zien. Zij ziet en geloof in eene toekomst, waarbij Indië volledig zelfbestuur zal genieten en de Nederlandsche leiding kan worden gemist. Zij ziet die toekomst niet meteen zekere berusting is, hetgeen nu eenmaal onafwendbaar is, maar als de bekroning van haar streven. Zij zal, zonder den gang van zaken te forceeren, waarmede het omgekeerde zou worden bereikt van hetgeen beoogd wordt, alles doen en niets nalaten, wat die toekomst zal kunnen verhaasten. Maar — ze ziet niet wanneer die toekomst zal aanbreken. Dat valt buiten haar gezichtseinder en valt daarom buiten den gezichtseinder der praktische politiek.

Waarom ziet de Regeering de periode, welke nog moet verlopen, als een langdurige? Ned.-Indië bekleedt als productie-gebied van onmisbare grondstoffen een zeer bijzondere plaats in de wereld-economie en is geografisch zoo gelegen, dat wereldbelangen elkaar in zijn onmiddellijke nabijheid kruisen. Als gevolg hiervan komen factoren in 't geding, die, alweder voor zoover zich laat overzien, in ieder geval niet werken in de richting van een verkorting van bedoelde periode. De regeering waarschuwt tegen de suggestieve kracht der *Moscouse propaganda*; tegenover het oorlogsspoek is maar één houding de juiste: door te werken aan den vrede; in dit licht moet men de *Grondslagen der Defensie* van Indië bezien. Van overwegenden invloed op den duur van de Nederlandsche leiding zal zijn de *verscheurdheid der maatschappij in Indië*. Niet alleen bestaat deze niet uit één volk, doch uit drie hoofdvolksgroepen: bovendien valt elk dezer hoofdgroepen weer in deelen uiteen. Voorts mag gevraagd worden, hoevele van de onderdeelen bereid en in staat zijn georganiseerd aan het staatsbestel deel te nemen en daarvoor verantwoordelijkheid te dragen. Hoe vele van deze zijn bereid daarbij het historisch geworden als punt van uitgang te aanvaarden. Het volksraadslid Monod de Froideville vreesde dat de Nederlandsche groep in Indië, bij tegemoetkoming aan redelijke verlangens der Inheemsche bevolking, er heel slecht zal afkomen. Als een illustratief voorbeeld van de wijze, waarop *minderheden en meerderheden* naast elkaar kunnen leven, verwees de Regeering naar Zwitserland, waar Germaansche, Fransche en Italiaansche groepen in elkaar voor alles den medeburger hebben leeren zien en eeren. Maar hoever zijn wij daarvan nog verwijderd? Aan het tijdperk der amorfe massa zijn wij reeds ontwassen. Er is leven, er is organisatie in Indië aan alle kanten. Als een derden factor, die den tijd, gedurende welken de Nederlandsche leiding onmisbaar is, verlengt, staat de Regeering stil bij het *politiek vereenigingsleven op Java*. In de openingsrede werd reeds onderscheid gemaakt tusschen het gezonde, het evolutionaire nationalisme en een kleine groep uiterst-linkschen, de revolutionaire nationalisten.

Het is duidelijk, dat de zoo ampel besproken „onafzienbare toekomst”, niet afhankelijk is van den wil der Regeering of van dien der Nederlandsche leiding, maar van objectieve factoren, waarop slechts de bevolking der landen zelf, althans ten deele, versnellend kan inwerken. „De Nederlandsche leiding” is niet een constant gegeven. Met het voortschrijden der economische, maatschappelijke en politieke ontwikkeling verliest deze aan in-

tensiteit en omvang en niet plotseling als met een schok, doch geleidelijk — van dag op dag, welhaast onmerkbaar — zal men bespeuren te groeien tot gelijkwaardigheid met het nu leiding gevende deel van het Nederlandsch staatsverband, met Nederland.

Wie zich rekenschap geeft van wat er sedert het begin dezer eeuw in Indië daadwerkelijk is verricht tot bescherming en versterking van de volkeren hier te lande, die zal moeten erkennen, dat dit het werk was van de Regeering en haar organen, een werk, waarmede de Regeering zal doorgaan. Het program van deze Regeering luidt: voortzetting en uitbreiding van de economische en maatschappelijke opheffing en versterking van de bevolking, langs de reeds meermalen uitgezette lijnen. Dit korte program bevat werk voor een langere periode dan de huidige Landvoogdij.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (28/6 „Duidelijk”; blz. 19 „Klaarheid”), de *Java-Bode* (27/6 „Boedi Oetomo en Regeering”, *Mr. Singgih*; „België's koloniale politiek”; 30/6 „De onafzienbare toekomst”, *Oud-gast*) en het *Bat. Nwsbl.* (27/6 t/m 3/7 „Volksraad”).

Het oordeel der Regeering over de rede van den heer Middendorp.

De heer Middendorp heeft in den Volksraad een rede gehouden over de communistische revolutie en hare oorzaken. Naar het inzicht der Regeering (*Bat. Nwsbl.* 28/6, 2de bl.) overschrijdt de rede te zeer de grenzen, welke redelijkheid aan alle critiek stelt. Terwijl de Volksraad als de meest competente rechtbank ter wereld in zijne zittingen van het vorige jaar heeft vastgesteld, dat de bedoelde onlusten en de daarbij gepleegde schanddaden, het werk waren van een buiten de bevolking staande groep boosdoeners, die door misleiding en terreur op enkele van nature goed gezinde elementen vat hadden gekregen, stelt de heer Middendorp voor die schanddaden mede de Indonesische bevolking zelve — den pupil, die neiging kreeg den voogd naar het leven te staan — aansprakelijk. De geachte spreker ontziet zich verder niet aan een internationale, aan een wereldrechtbank, Nederland's veroordeeling te vragen. Naar de meening van de Regeering gaat dit alle perken te buiten. Betamelijkheid en zelfrespect stellen aan ieder vaderlander, en zeker aan hen, die in het openbaar optreden, grenzen, welke door den spreker op afkeurswaardige wijze zijn overschreden. Waarlijk, het geachte lid moge zich in hart, in hoofd en in geheugen griffen het woord, dat eens de voorzitter van een internationale conferentie tot niemand minder dan mr. Van Deventer moest richten: „Men moet rechtvaardig zijn, zelfs tegenover zijn vaderland.”

Middendorp's tweede rede maakte der Regeering veel duidelijk, allereerst zijn uiterst subjectieve standpunt (*Deli Crt.* 2/7 „Uit den Volksraad”). De redenaar ziet slechts een zijde van alle vraagstukken, o.a. door de heerdiensten komen de menschen in de gevangenis. De Regeering heeft daarvoor eerbied evenals voor den persoon van den heer Middendorp, doch heeft als ernstig bezwaar dat subjectieve uiteenzettingen als objectieve waarheid voorgelegd worden aan een internationale rechtbank. De Regeering ziet geen reden tot terugnemen van haar scherpe kwalificatie. De vergelijking met Van Deventer is juist, dewijl ook toen de wijze, waarop Regeeringsfeiten besproken werden, bedenkelijk was. Dit was een keerpunt in Van Deventer's rede. De Regeering hoopt dat de heer Middendorp zijn gaven van hoofd en hart in de toekomst eveneens meer in het belang van Indië zal aanwenden.

In dit verband leze men: het *Bat. Nwsbl.* (29/6 „De affaire-Middendorp”, *Stokvis*; 2/7, 2de bl. „Volksraad”, *Middendorp*; 3/7 „Overzicht”, *Civis*), de *Java-Bode* (29/6 „De afstraffing”; 2/7 „Middendorp's verklaring”) en de *Deli Crt.* (3/7 „Afstraffing”).

Latijn af! Practisch recht.

Door de M. v. A. der Onderwijsbegroting verneemt de *Java-Bode* (27/6) dat de Regeering zich de vraag stelt of het Latijn als verplicht leervak aan de Rechtshoogeschool niet kan vervallen. Te voorzien is dat het Latijn daar bij het onderwijs verdwijnt. De *J.-B.* ziet hierin een verlaging van de betekenis van de Rechtshoogeschool; men dient er voor te zorgen, dat zij op behoorlijk peil blijft!

In het *Soer. Hbl.* (28/6, 3de bl.) betoogt *Scriba* de wenschelijkheid van *practisch recht als leervak*. Hij toont aan dat en in Nederland en in Indië een actie gevoerd wordt, welke als basis heeft, dat elk intellectueel ontwikkeld mensch het practisch recht in zijn beginselen behoort te kennen. Dit recht — speciaal ons *familie-vermogensrecht* en de beginselen van ons *verbintenissen-recht* — wordt echter in ons onderwijsplan geheel verwaarloosd. Ook aan *boekhouden* wordt te weinig aandacht geschonken.

Kamers van Koophandel.

De Regeering heeft langen tijd geleden in enkele (toenmaals de belangrijkste) handelscentra-

van Ned.-Indië Kamers van Koophandel in het leven geroepen, n.l. te Batavia, Soerabaja, Semarang, Padang en Makassar. Deze Kamers hebben nooit voldaan aan de verwachtingen der Regeering, noch aan de praktische behoeften van den handel, die in bijna alle grootere steden *Handelsverenigingen* oprichtte, welke zich meestal snel ontwikkelden en de K. v. K. praktisch geheel en al op zijde schoven. Te Medan is het zelfs nooit tot de oprichting van een K. v. K. gekomen. De Handelsverenigingen omvatten den importhandel, den exporthandel, de scheepvaart, het bankwezen, de makelaardij, het verzekeringswezen, te Medan bovendien ook nog de groote cultuurlichamen, maar veelal niet den detailhandel, Europeesch of niet-Europeesch. De Regeering heeft bezwaar om de Handelsverenigingen te erkennen als de vertegenwoordigers van den geheelen handel en komt terug op het denkbeeld om de bestaande semi-officieele vertegenwoordigingen nieuw leven in te blazen. Jegens het plan om voor geheel Sumatra één Kamer van Koophandel in te stellen, welke dan te Padang gevestigd zou zijn, is de Handelsvereniging te Medan van oordeel (*Deli Crt. 2 en 3/7 „De Handelsvereniging in 1927”*) dat het Gewest Oostkust van Sumatra thans op economisch gebied zeer veel belangrijker is geworden dan Sumatra's Westkust, zoodat eene behartiging van de belangen van S. O. K. vanuit Padang tot eene mislukking gedoemd is. De Kamers van Koophandel zullen zich zonder belangrijke geldmiddelen nooit kunnen ontplooiën. Het zou van groot belang zijn, indien de handel ook in Indië officieelen invloed en officieele sanctie zou kunnen verkrijgen. Dit kan alleen geschieden, indien de Handelsverenigingen veranderd worden in Kamers van Koophandel.

Het *Soer Hbl.* (26/6, 2de bl. X.) geeft een „Algemeen commercieel overzicht.”

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Zending en onderwijs.

„Mr. D.” onderwerpt in de *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan van de Indon. Studieclub te Soerabaja) van Mei het zendingsonderwijs in de Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo aan een beschouwing. Onder aanhaling van de Algemeene subsidieregeling voor het Inlandsch Lager Onderwijs, toont schrijver aan, hoe tegemoetkomend de Regeering is tegenover de christelijke zending en wat moreelen steun en wat subsidie aangaat; zelfs het Europeesche bestuur — het Inlandsche mag zich in het geheel niet met de zending kwetsen bemoeien — mag niets doen tegen den wil van de zendelingen van de Hooge Regeering. In afwachting van de Regeeringsbeslissing, mag het Bestuur bij gerezen geschillen, waarbij de Zending betrokken is, niets uitrusten.

In verband hiermede stelt „Mr. D.”, de vraag of bij alle verschil van meening het Bestuur het a priori steeds aan het verkeerde eind moet hebben, verder, of alle handelingen van de zendelingen steeds in overeenstemming zijn of moeten zijn met het algemeen belang dat elke Regeering te dienen heeft, of groepsbelang, c.q. zendingbelang soms ook niet moet bukken voor het algemeen belang en of deze handeling van de Regeering niet noodwendig tot gevolg moet hebben dat zij niet onpartijdig is?

Moet de zending dan zoover uitgezonderd worden dat de zendelingen vrijgesteld zijn van de algemeene verplichting welke voor alle bewoners dezer streken bestaat, n.l. dat men de vertegenwoordigers der Regeering te gehoorzamen heeft in het algemeen belang? Waar blijft dan het hoofdprincipe der Regeering, dat zij allen gelijkelijk behandelt zonder aanzien des persoons?

Schrijver beklagt in dit opzicht wel de B.B. ambtenaren, wien steeds het zwaard van Damocles boven het hoofd hangt.

Ook begrijpt schrijver niet waarom bij rijzen van geschillen tusschen zending en Europeesch B.B. ambtenaar de Inlandsche hoofden of de Inlandsche ambtenaren zich met de kwestie heelemaal niet mogen inlaten, aangezien de geschillen gewoonlijk juist gaan om de belangen der bevolking, die de hoofden toch hebben voor te staan en te dienen.

Schrijver heeft het bovenstaande naar voren gebracht om ook aan te toonen dat de Regeering de zending meer dan genoeg heeft geholpen, zoodat men er van zou kunnen spreken dat de zending een soort van monopolie op het gebied van onderwijs in Zuid-Borneo heeft. Als er geen voldoende resultaten door de zending worden bereikt, dan is het dus niet de schuld van de Regeering, merkt schrijver op.

Daarop geeft schrijver als het resultaat van een 70-jarigen zendingarbeid op dit gebied op, dat er in heel de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo volgens de opgaven van 31 December 1927 zijn: 57 scholen met 2575 leerlingen en 77 onderwijzers.

Onder de scholen vindt men 1 seminarie (zendingskweekschool), 8 standaard scholen en 48 volksscholen. Van de laatste moesten enkele gesloten worden wegens gebrek aan leerlingen, terwijl scholen met Nederlandsch als voertaal door de zending als ongewenschte inrichtingen worden beschouwd. Wel is zij voor de oprichting van een ambachtsschool te Bandjermasin, waarvoor de bevolking zich echter heelemaal niet warm gemaakt heeft.

Zijn artikel in het nummer van Juni vervolgende, zegt schrijver dat het volksonderwijs van de zending in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo heel wat te wenschen overlaat. Als voorbeeld noemt hij dat het niet zelden gebeurt dat twee klassen met twee onderwijzers in één lokaal zijn geborgen, of dat scholen met meer dan 75 leerlingen, verdeeld in drie klassen, slechts één onderwijzer hebben. Ook vertelt schrijver dat de leerlingen reeds om drie uur 's morgens wakker moeten zijn om zelf hun eten te koken. Kortom, zegt hij, bevredigt het zendingsonderwijs de bevolking niet, vooral nu niet, waar ook de bevolking van Borneo onderwijs verlangt dat in overeenstemming is met den tijd.

Het Celebes-congres

Een medewerker van het Mal.-Chineesche blad *Keng Po* te Batavia van 31 Mei levert een critiek op het gesprokene op het onlangs te Weltevreden gehouden z.g. Celebes-congres. Hij is ontsticht over wat de heer Laoh gezegd zou hebben, n.l. dat de Indonesische eenheid een fata morgana is en dat men dankbaar moet zijn door de Hollanders bestuurd te worden. Naar aanleiding hiervan merkt schrijver op, dat in het bijzonder de Hollanders dankbaar moeten zijn Indië als kolonie te hebben. De verdwijning van het Nederlandsch gezag betekent voor Indonesië, volgens den heer Laoh, verraaiing. Maar aan hetgeen het verlies van Indonesië voor Nederland zal beteekenen, wil de heer Laoh niet herinneren. Hierop somt schrijver de eventuele gevolgen van dat verlies voor Nederland op. Dat alles in aanmerking genomen, vraagt schrijver of de heer Laoh nog het recht heeft dergelijke dingen te zeggen.

Ook Dr. Ratulangi heeft zich niet genoeg bedacht voordat hij de leiders der P.P.P.K.I. avonturiers noemde.

Het Bestuur der afd. Batavia van de Persatoean Minahasa heeft medegedeeld protest te zullen aantekenen tegen de houding van het Hoofdbestuur.

In een ander artikel van het blad wordt gemeld, dat binnenkort door de Persatoean Minahasa een openbare vergadering zal worden belegd, waarin geprotesteerd zal worden tegen de houding van het Hoofdbestuur en verklaard zal worden dat men dit in zijn huidige samenstelling niet meer wenscht.

Het P. N. I.-congres.

Naar aanleiding van het kort geleden te Soerabaja gehouden congres van de P.N.I. (Persatoean Nationalist Indonesia) worden in het Mal.-Chineesche blad *Soera Publiek* te Soerabaja van 2 Juni eenige beschouwingen over Pan-Aziatische gegeven. Schrijver maakt uit dit congres de gevolgtrekking dat deze vereeniging van Indonesische nationalist drie eigenschappen bezit; ze is n.l. nationalistisch, pan-Aziatisch en non-coöperatief. Met betrekking tot deze laatste eigenschap tracht de vereeniging aan te toonen dat ze zonder deel te nemen aan de raden, veel meer nut kan stichten in het belang van ras en land.

Wat de pan-Aziatische richting betreft, deze staat achter elke bewuste beweging van een Oostersch ras. Erkend moet worden dat ze zeer praktisch is, vergeleken bij het communisme en andere ismen. Deze richting bedoelt na te streven dat Azië onder de macht van de Aziaten blijft: Azië voor de Aziaten; verschillen van godsdienst, staatsbestuur, ras zijn geen beletsel. Een Aziatisch volk kan zijn eigen nationalisme bevorderen zonder met het pan-Aziatisme in botsing te komen. Schrijver wijst er op dat wijlen Dr. Sun Jat Sen die richting noodig achtte om de volkeren van Azië te vereenigen tot samenwerking in den strijd voor de vrijheid. Vroeger dacht men dat zulk een samenwerking niet mogelijk was, doch thans is men er zich bewust van geworden dat alleen door elkaar de hand te reiken het doel bereikt kan worden van Azië voor de Aziaten.

KOLONIALE WAREN EN COMESTIBLES

GALILEISTRAAT 58 :: DEN HAAG

Aanbevelend,
S. J. ROTTEVEEL

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Generaal Snijders komt opnieuw in Indië.

Het nieuwe, in alle opzichten keurig opgezette, maandblad „Luchtvaart” (officieel orgaan van de Ned.-Ind. Vereeniging voor Luchtvaart te Bandoeng) bevat in zijn eerste Nr. (op den inhoud zal nader de aandacht worden gevestigd) het portret van generaal Snijders, met het volgende, sympathieke bijschrift.

Wanneer eerstdaags de luchtlijnen op Java zullen worden geopend, zal dit grootendeels te danken zijn aan het onvermoeide werk van den grijsen generaal Snijders, die met ongekende energie gedurende de laatste jaren aan de verwezenlijking van dit plan zijne krachten heeft gewijd.

Het Bestuur van de Ned.-Indische vereeniging voor Luchtvaart heeft gemeend zijn waardeering voor het werk van den voorzitter van het Comité-Vliegtocht-Indië niet beter te kunnen toonen, dan door hem uit te noodigen de opening van de luchtlijnen in Ned.-Indië bij te wonen.

Blijkens telegrafische mededeeling heeft de opperbevelhebber de uitnoodiging dankbaar aanvaard, zoodat hij eerstdaags voor den derden keer Ned.-Indië zal bezoeken. De eerste maal als jong officier, toen hij de M.W.O. behaalde, den tweeden keer in 1920, toen hij op verzoek van de K.L.M. zich welwillend belastte met het voeren van onderhandelingen over eene te verlenen concessie en thans, in 1928, nu hij het resultaat van jarenlang onvermoeid en onbaatzuchtig werken en streven zal aanschouwen.

Voor de vereeniging is het eene groote voldoening dat deze groote Nederlander hare uitnoodiging heeft aanvaard. Zijn 75 jaren tellen niet, met de energie en de kracht van een 25-jarige komt de generaal vol enthousiasme opnieuw naar Indië.

Wij wenschen hem eerbiedig welkom en eene goede reis en hopen, dat zijn verblijf aan alle verwachtingen zal mogen voldoen.

De Emancipatie Courant.

Bij de herdenking van den 65en verjaardag der Emancipatie (vrijverklaring der Negerlaven in Suriname) heeft het verleden jaar te Paramaribo opgerichte „Emancipatie-Comité op 1 Juli j.l. een 3e Nr. van „De Emancipatie Courant” uitgegeven, onder redactie van den hr. A. L. Waaldijk. We achten de verschillende bijdragen waaruit dit Nr. is samengesteld zeer interessant, doch kunnen slechts op enkele bijzondere aandacht vestigen.

De reeds genoemde hr. Waaldijk wijdt een zeer waardeerend artikel aan Dr. H. D. Benjamins, naar aanleiding van het feit dat het den 1en Juni j.l. 50 jaar geleden was dat deze benoemd werd tot Inspecteur van het Onderwijs in Suriname. — De hr. J. Vriese bepleit de herziening van het kiesrecht in Suriname, speciaal met betrekking op de zonen des lands. — De hr. A. T. Oliviera vestigt de aandacht op het wegen-, woningen- en vrouwen-vraagstuk in Suriname. — De hr. W. E. Hewitt artikel over crediet aan landbouwers en Th. A. C. Comvalius over het geld in Suriname, in verband met woekerpraktijken. De hr. J. R. Rellum stelt en beantwoordt de vraag of er voor het Surinaamsche volk voldoende rede bestaat om op 1 Juli 1928 blij te zijn. — De hr. J. A. Liems schrijft over de organisatie van het klein-landbouwbedrijf in Suriname. — Ten slotte nog een bijdrage van den hr. Waaldijk over de a.s. Luchtverbinding Suriname-Nederland.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 52 (23 Juni). Het plantverband van thee, door C. M. Hamaker. — Citronella olie-industrie (slot), door Dr. Ir. H. W. Hofstede. — Toestel voor het ontbolsteren van kernvruchten. — Klein landbouw. Aardappelbibit, door W. H. de Jong (met ill.). — Bijen en bloemen. — De oliepalm industrie in Engelsch West-Afrika.

De Indische Culturen.

No. 13 (van 1 Juli) bevat o.m. Registratie van plantengroei, door Dr. A. Gradenwitz (met ill.). — De Malangsche land- en tuinbouw-tentoonstelling, 23 Juni—1 Juli 1928 (met ill.). — De weelde van het oerwoud, door J. G. Watson (met ill.). — Behandeling van jonge theestruiken, door J. Horsfall. — Tomaten-cultuur in Britsch-Indië, door N. Sena-

ratine. — Indische aardappels, door S. Kalff. — De achteruitgang van de bevolkingsrubber.

Nederlandsch Indië. Oud en Nieuw.

De Aug.-afl. opent met eene geillustr. vergelijkende beschouwing over de Siameesche en de Javaansche wajang koelit. De schr., Prof. J. A. Loeber Jr., is van meening dat de Siameesche wajang, vergeleken bij de Javaansche, vóór alles naturalistischer, minder gestileerd is. De overmatig lange armen ontbreken geheel, evenzoo de stereotype, schuine halshouding, de bijna ornamentaal geworden gelaatstrekken. Wanneer Prof. L. als artiest zou moeten oordeelen over de artistieke kwaliteiten van beide, dan zou hij aan Siam de voorkeur moeten geven; hij bewondert de wajangfiguren van Java, maar acht de Siameesche in één woord rijper. — De hr. B. M. Goslings besluit zijne eveneens geill. bedrage over het primitiefste der primitieve Indonesische weefgetouwen. — Ten slotte mededeelingen over recente tentoonstellingen van Indonesische kunst te Amsterdam, Parijs, Hagen en München, voornamelijk opgebouwd uit de particuliere verzamelingen van den hr. W. O. J. Nieuwenkamp.

Volkenkundige Opstellen.

Als Mededeeling No. IX (afd. Volkenkunde No 3) van het Koloniaal Instituut te Amsterdam is verschenen een nieuwe bundel Volkenkundige Opstellen, met den volgenden inhoud: Atjësche raadsels, door F. Kreemer (door den schrijver tijdens zijn verblijf in Atjeh verzameld). — Schedels van Schouten-eiland (bij de Noordwestkust van Nieuw-Guinee), door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan (met tal van afbeeldingen). — Het Tanimbareesche huis (Rahan Tnehar), door P. Drabbe, R.K. Missionaris op Tanimbar (verduidelijkt door modellen en plattegronden van huizen).

Die Verwertung der Kokosnüsse.

In V.D.I.-Zeitschrift des Vereins Deutscher Ingenieure van 14 Juni 1928 is een artikel verschenen: Die Verwertung der Kokosnüsse, van de hand van den heer E. Schmülling alhier.

De bodem der zee in Oost-Indië.

Onder dit opschrift bevat het Aug.-Nr. van het „Haagsch Maandblad” eene beschouwing van Dr. Ph. H. Kuenen te Leiden, die als geoloog zal deelnemen aan de in 1929 uit te zenden groote oceanografische expeditie in de Oost-Indische wateren, onder leiding van den hr. P. M. van Riel.

De Indische Mercur.

No. 31 (1 Aug.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 37. Invoer van doerian-vruchten in Nederland (met afb.), door Ir. W. Spoon. — The colloid chemistry of the rubber industry, door E. A. Hauser; besproken door H. R. Kruyt. — Economisch overzocht van Ned.-Indië, de Straits Settlements enz. (ontleend aan het jaarverslag van de Ned. Handel Mij.; vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoodat de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft eene opgave van rubber-literatuur.

Ned.-Ind. Natuurwetensch. Congres.

Het voorloopig programma van het vijfde Ned.-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres, dat van 26 Sept. tot 1 Oct. a.s. te Soerabaja zal worden gehouden, bevat o.a. de volgende voordrachten: 27 Sept.: Geneeskunde en plantkunde, door Dr. de Visser Smits; de Mestiezen van Kissar, door Prof. Dr. E. R. K. Rodenwaldt. — 29 Sept.: De afstamming van den mensch, door Prof. Dr. W. A. Mijsberg; de ontwikkeling van onze kennis omtrent de elektrische verschijnselen in de atmosfeer, door Drs. J. P. H. de Kruyff.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingwetenschap.

Uit den inhoud van deel 72, 2e stuk. Geschiedenis der Zending op het eiland Halmheira (Utrechtsche Zendingvereniging), door A. Hueting (vervolg). — Onze taak en onze kracht, door Dr. Th. L. Haitjema. — Overzicht van het Zendingwerk in Ned. Oost- en West-Indië, door J. Rauws (slot). — Belangrijke verschijnselen op Zendingengebied. — Literatuur-aankondiging.

Luchtvaart.

Zoals hierboven reeds werd gezegd is het eerste Nr. (gedateerd 1 Juli 1928) verschenen van een nieuw Indisch maandschrift, getiteld: „Luchtvaart”, onder redactie van Dr. W. L. Groeneveld Meijer. De inhoud van dit fraai geill. Nr. bestaat uit de volgende bijdragen: Portret van generaal Snijders, met bijschrift. — De aanstaande opening van de luchtlijnen in Ned.-Indië. — Over vliegsport en nog wat. — De luchtverkeers-commissie. — Naar Pajakoemboeh, door Claudius. — Algemeene luchtvaartkennis. — Freiherr von Hünfeld. — De geschiedenis van de luchtpost. — Brieven van de vliegvelden. — De vliegwedstrijden en de demonstraties op Andir op 3 en 4 Juli 1928. — Het luchtbusje. Uit het leven van Bobby Bill, detective.

1828—1 Juli—1928. Burgerlijke stand in Suriname, door L. E. Nelson. (De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname. 1 Juli '28).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië 1927. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1927. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van Scheepvaart. Weltevreden, F. B. Smits.

Aus dem batakschen Missionsleben. (Berichte der Rhein. Missions-Gesellschaft. Juli '28).

Suriname.

Uit Suriname is ons toegezonden als mededeeling no. 3 (Juni 1928) van het Landbouwproefstation aldaar „Onze koffiebereiding”, door Dr. D. S. Fernandes. Over dit zeer belangrijke stuk schrijft „De West” van 10 Juli:

„Bij de voortgezette proefnemingen tot verbetering van de kwaliteit onzer Liberia-koffie, is het steeds duidelijker geworden, dat de temperatuur waarbij de droging van de koffie plaats vindt, een gewichtige rol speelt. Vandaar de pogingen in de laatste jaren om die temperatuur zoo hoog mogelijk op te voeren. De stoomverhitting, die tot dusverre op de meeste plantages wordt toegepast, stelde daarbij echter grenzen, zoodat enkele ondernemingen over gingen tot het gebruik van kachels voor directe verwarming.

Het Landbouwproefstation heeft in die richting de proefnemingen voortgezet en daarbij merkwaardige resultaten bereikt.

Het is gelukt een bereidingswijze te vinden die den onaangenamen geur, welke vaak de Liberia-koffie eigen is, geheel voorkomt, en waarbij bovendien de bereiding vlugger en goedkooper plaats vindt. Om deze bereidingswijze te kunnen toepassen, zullen de bestaande koffiefabrieken eenige wijziging moeten ondergaan, wat betrekkelijk weinig kosten zal medebrengen. Bij deze bereiding vervalt de fermentatie geheel. De gepulpte koffie wordt mechanisch ontslijmd met behulp van een eenvoudig apparaat, dat ook in Suriname vervaardigd kan worden. De droging van de koffie geschiedt in minder dan de helft van den tijd die daarvoor tot nu werd gebruikt, in snel roterende trommels, onder toevoer van lucht van 240 tot 280 graden Celsius.

De hooge temperatuur is noodig om de enzymen te dooden welke werking, naar men vermoedt, den onaangenamen geur teweegbrengt. 't Is bekend, dat vele enzymen eerst bij temperaturen boven 80 graden vernietigd worden.

Van belang is ook, dat bij de proefnemingen werd aangetoond, dat de fermentatie der koffie geen invloed heeft op de kwaliteit. Nu men dus langs anderen weg het moes van de koffieboomen kan verwijderen, kan die fermentatie zonder bezwaar vervallen. Ook de kleur van de koffie is niet van invloed op de kwaliteit daarvan. De kleur is afhankelijk van de eindtemperatuur waarop het drogen wordt gestaakt. Iedere fabriek zal dus, na eenig zoeken, het punt kunnen vinden om aan de koffie de door de makelaars gewenschte gemiddelde kleur te geven.

Wij zien met belangstelling het oordeel in Nederland tegemoet over de volgens deze nieuwe methode bereide koffie. Hoofdzak is niet, dat de koffie een hooger prijs moet opleveren — al is die hooger prijs natuurlijk welkom — maar dat door de betere kwaliteit het afzetgebied wordt verruimd van de Liberia-koffie, zoodat bij de te verwachten uitbreiding der productie geen afzetmoeilijkheden ontstaan. Mocht men in de Scandinavische landen, die tot dusverre het voornaamste afzetgebied vormen, prijs stellen op Liberia-koffie volgens de oude bereiding (voor speciale doeleinden) dan kan daarmee natuurlijk altijd rekening worden gehouden.

Ook van andere zijde is men in den laatsten tijd doende geweest om een verbeterde bereidingswijze voor de Liberia te vinden. De heeren J. F. D. Haenen en H. G. Janssen hebben eerst in het klein, later op grotere schaal koffie bereid volgens een procédé dat beoogde de koffie wel te doen broeien, maar niet te doen gisten, uitgaande van de veronderstelling dat bij dit gistingproces de kiemen ontstonden die den eigenaardigen geur veroorzaken. Voor het broeien werd daarom aan de koffie een zekere scheikundige stof toegevoegd. Vroeger zijn in die richting proeven genomen door den scheikundige dr. Jeane van Amstel, waarbij men echter afstuitte op het kostenbezwaar. Bij de methode Haenen-Janssen leveren die kosten geen overwegend bezwaar op, want zij bedragen in maximum ongeveer een kwart cent per kilogram schoone koffie.

Vijf balen koffie, volgens dit procédé bereid op de pl. Sorgvliet, zijn naar Nederland gezonden en aldaar gunstig beoordeeld. Men constateerde, dat de onaangename geur ontbrak. Een beoordeeling

van monsters, die naar de Vereenigde Staten werden gezonden, wordt binnenkort verwacht.

De heer Janssen verklaarde ons echter, dat indien de methode Fernandes (Proefstation) in de praktijk voldoet, deze de voorkeur verdient, omdat de snellere afwerking een besparing van kosten teekent en de capaciteit der fabrieken daardoor belangrijk vergroot wordt.

Tot zoover „De West”.
Dr. Fernandes vat de uitkomsten zijner onderzoekingen, die een nieuwe toekomst voor de Surinaamsche Liberia-koffie kunnen openen, aldus samen:

1. Tusschen de fermentatie en de kwaliteit van de koffie kon geen verband aangetoond worden.
 2. Het mocht gelukken een wasscher te construeeren, waarmede de gepulpte koffie snel mechanisch ontslijmd kan worden, waardoor het fermentatieproces kan komen te vervallen.
 3. Aangetoond is, dat de Liberia-koffie snel gedroogd moet worden en dat de boonen een bepaalde eindtemperatuur moeten bereiken, teneinde verder stankvrij te blijven.
 4. Het is gebleken, dat zonder groote kosten, bepaalde veranderingen in het droogsysteem van onze koffiefabrieken kunnen worden aangebracht, waardoor een sneller drogen bij hoogere temperatuur te verkrijgen is.
 5. Het is mogelijk de koffie zoodanig te drogen, dat ze een bepaalde kleur verkrijgt.”
- Ten slotte schrijft hij:
„Ik meen met het vorenstaande een werkmethode te hebben gegeven, welke, in toepassing gebracht, wel zal voeren tot een vereenvoudiging van onze koffiebereiding, terwijl bij besparing van kosten en tijd ook een kwaliteitsverbetering van het product verkregen wordt.”

In ons vorig nummer ontleenden wij aan „De West” van 26 Juni een bericht over een in Britsch-Guiana opgerichte vennootschap, ten doel hebbende een onderzoek naar het voorkomen van petroleum aldaar. De vennootschap heeft 55 perceelen land aan de Corantijn en onderhandelt over het verkrijgen van nog meer land in het grensdistrict. Waar die perceelen liggen wordt niet medegedeeld. Het ligt o.i. op den weg van bestuur en regering om te onderzoeken of er ook perceelen zijn aangevraagd in het betwiste gebied tusschen de Koeroeni-Koetari en de New River. Dit in verband met de hangende grenskwestie, waarbij wij herinneren aan de verklaring van Minister Koningsberger bij de behandeling van de Surinaamsche begroting voor 1928 in de Tweede Kamer. Op den aanrand van de heeren IJzerman, Droogleever Fortuyn, van Boetzelaer van Dubbeldam en Bijleveld zeide de Minister:

„Van verschillende zijden is de grensquestie weer in het geding gebracht. Ik zal daarvan thans niets zeggen dan dat, nu de zaak één keer in gang is gebracht, het ook mijn opechte wensch is, dat zij zoo spoedig mogelijk tot een definitieve beslissing zal geraken. Schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met mijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken geven mij in dit opzicht goede verwachtingen.”

Wij hopen bij de behandeling van de begroting van Buitenlandsche Zaken te vernemen in welk stadium de kwestie thans verkeert.

„De Telegraaf” van 31 Juli, tweede avondblad, schrijft:

„Aan de „Berliner Zeitung am Mittag” wordt het volgende uit Amsterdam bericht:

Voormalige Duitsche koloniale kringen bereiden de oprichting voor van een aanplantingsmaatschappij voor Suriname. In opdracht van deze kringen heeft een vroegere planter in Suriname, de heer H. Ahrens, met twee andere vakkundige personen de kolonie bereisd en deze heeren zijn thans met gunstige resultaten teruggekeerd.

Onder leiding van den heer W. Kemner, den vroegeren leider der West-Afrikaansche aanplantingsmaatschappij „Victoria-Kameroen”, is een syndicaat gevormd, op last waarvan de onderzoekingsreis naar Suriname heeft plaats gehad. De financiering denkt men zich aldus, dat de desbetreffende kringen het tegoe inbrengen, dat zij hebben staan in het grootboek der Duitsche rijksschuld voor geleden oorlogsverliezen.

Volgens het bericht aan het Berlijnsche blad zou men in Nederland de verdere stappen der groep met groote belangstelling tegemoet zien.”

Curaçao.

Caracasbaai.
De Amigoe maakt een opmerking over de quarantaine-inrichting in verband met den afstand van domein aan de Caracasbaai ten behoeve der C.P.I.M. Bij de begroting voor 1928 zeide minister daaromtrent:

„Die quarantaine-inrichting staat nu op die plaats niet meer bijzonder geschikt: er moet daarvoor naar een beter terrein worden gezocht; bovendien is het een bescheiden inrichting, waarvan de verplaatsing niet heel veel onkosten zal veroorzaken.”

„Dat de Caracabaai,” aldus de *Amigoe* verder, „na de vestiging der C. P. I. M. aldaar, als quarantainestation al heel gauw niet meer dienen zou, was te voorzien. Dat kon ook moeilijk anders. Maar waarom dan niet van te voren naar een andere meer geschikte plaats daarvoor uitgezien? Geen mensch loch zal zijn woning aan een ander afstaan, voor dat hij een minstens even geschikte woning ter zijner beschikking heeft.

En dat er „niet heel veel onkosten” met die verplaatsing zullen gemoeid zijn, zooals de Minister heel naiefelijk meent en beweert, iedereen hier weet wel beter. Wie maar even bekend is met de prijzen, die men heden ten dage op Curaçao voor geschikte bouwterreinen vraagt, met de prijzen van materiaal en de arbeidsloonen, weet, dat er schatten mee gemoeid zullen zijn om een quarantaine-inrichting te bouwen, die aan alle eischen voldoet. Om een inrichting te krijgen, equivalent aan die van Caracabaai, zal 't zeer zeker niet in de tien-, maar in de honderdduizenden loopen.

En toch kan Curaçao er niet buiten, nu minder dan ooit.

Het is natuurlijk heel mooi en aanbevelenswaardig om een groote maatschappij als de C.P.I.M., waaraan Curaçao op economisch gebied zoo verbaasd veel, ja zoo goed als geheel zijn economische opbloei, te danken heeft, zoo veel mogelijk voor de uitbreiding van haar bedrijf ter wille te zijn, maar de algemeene Curaçaosche belangen moeten niet in het gedrang komen.”

Verzet tegen de politie.

In den avond van 8 Juni waren twee bij de politie werksame militairen op patrouille bij de Werfstraat op Curaçao, lezen wij in de *Amigoe*, toen zij twee, eerst drie, in kennelijken staat van dronkenschap verkeerende zeelui van het Noorsche stoomschip Vaarli ontmoetten. Daar vermaning tot kalmhouden niet het gewenschte resultaat gaf, werden beiden gearresteerd, te meer daar het stel aan de politie bekend stond als steeds verzet plegende Noren. Op de nieuwe Waagatbrug rukten beide arrestanten zich los en wilden de politie met gebalde vuisten te lijf. Een toevallig zich naar zijn dienst begevende burgeragent verieende voorloopige assistentie, terwijl de patrouille-commandant den anderen militair naar de wacht zond om versterking te gaan halen. Deze burgeragent, die om twaalf uur in dienst zou komen, had geen wapens bij zich, waarom de korporaal hem zijn gummistok ter leen gaf. Hiermee kon hij een Noor van zich afhouden, terwijl de korporaal den anderen voor zijn rekening nam. Deze viel met zulk een hevigheid aan, dat de korporaal genoodzaakt was zijn klewang te trekken. De eerste slag werd toegebracht met het plat van de sabel, doch de woesteling liet zich hierdoor niet afschrikken. Eerst na zes slagen met het scherp op hand, arm en schouder zakte de Noor in elkaar. Hij was dermate gewond, dat overbrenging naar de kliniek noodzakelijk was.

De tweede Noor, die met den burgeragent heeft gevochten, heeft de noodige slagen met den gummistok opgelopen, doch heeft zich eerst gewonnen gegeven, toen het patrouillelid van de wacht terug kwam en hem volgens de regelen van de kunst „knock-out” sloeg.

Daar ruim een vijftiental personen stond toe te zien, terwijl de beide agenten bezig waren om zich tegen die beide woestelingen te verdedigen, vraagt de *Amigoe*, of in zulk een geval de politie geen recht heeft op eenige hulp van de zijde van het publiek? Niemand stak een vinger uit om de beide agenten, die uit lijfsbehoud vochten, te helpen. (N.R.Cl.).

Petroleum-nieuws.

Als alles waar is, wat er de laatste dagen verteld wordt, dan staan Curaçao en Aruba aan het begin van een nieuwe reusachtige ontwikkeling op petroleum-gebied, zoo grootsch als wel nooit iemand heeft durven droomen, meldt de „Amigoe”.

De C. P. I. M. gaat de opslag-capaciteit van ruwe olie en olieproducten, zowel op Asiento als Caracabaai aanzienlijk verhoogen. Voorts wordt er geregeld doorgestaan met de uitbreiding van de distillatie-inrichtingen voor ruwe olie.

Naar het blad uit goede bron vernomen heeft, heeft de „Standard Oil Co.” na Fuik en St. Kruis bezocht te hebben, optie gevraagd op de plantage „Marchena”, aan het Schottegat gelegen, voor den termijn van drie maanden, voor de som van \$ 200.000.

Ook loopen er geruchten, dat de „Pan-American” zich op Aruba zal komen vestigen, waarvan echter officieel nog niets bekend is. (A. d. C.).

Per brief.

In de zitting van den Kolonialen Raad van 18 Juni deed de voorzitter voorlezing van een schrij-

ven van den gouverneur, waarin voor den loodsdiens dienst aangevraagd werd de som van f 60.000 uit te trekken voor een loodsboot voor de Caracabaai, een sleepboot voor de St. Annabaai, een dito voor de Paardenbaai en vier motorvletten, deze laatste in Nederland te bestellen.

De gouverneur maakte bij het aanvragen van deze credieten de opmerking, dat door het ruim vloeien van de middelen Curaçao in staat is deze kosten uit de gewone inkomsten per onvoorzien te voldoen.

De Raad verwees dezen brief naar de afdelingen.

Inbraak in de Holl. Bank voor West-Indië.

Maandagochtend 18 Juni werd de bevolking van Curaçao opgeschrikt door de mare, dat er een groote inbraak had plaats gehad in de Hollandsche Bank voor West-Indië. Toen omstreeks 7 uur de heer E. J. de deur van het bankgebouw opende, was 't eerste wat hij zag, dat er een stuk uit 't plafond gezaagd en een kleine brandkast opengebroken was. Onmiddellijk werd de directeur der bank en de politie gewaarschuwd, die direct ter plaatse waren.

De Hollandsche bank is gevestigd in een pand aan de Handelskade, waarvan de bovenverdieping aan een maatschappij als kantoor is verhuurd. Deze bovenverdieping heeft een aparten opgang. Naar men aan de *Amigoe* mededeelt, heeft het politie-onderzoek uitgezweept, dat de inbrekers zich eerst toegang tot de bovenverdieping hebben verschaft, door met een valschen sleutel de deur te openen. Eenmaal boven, hebben zij met een elektrische boor een gat in de zoldering gemaakt, waardoor zij met behulp van een geknoopt touw zich hebben laten zakken op een in het bankgebouw aanwezige kast. Daarna begon hun strooptocht. Na eerst een poging te hebben gedaan, om met sleutels, die zij in enkele laden vonden, de brandkast te openen, welke poging echter ijdel was, kwamen de inbrekerswerktuigen voor den dag. Met behulp van boren en breekijzers is de kleine brandkast geforceerd, en toen men hem eenmaal open had, al het daarin aanwezige zilvergeld, ter waarde van ongeveer f 17.000 meegenomen. Met een gedeelte van dit geld hebben zij zich daarna langs denzelfden weg verwijderd als zij gekomen waren om het geld in veiligheid te brengen. Blijkbaar was het zilvergeld te zwaar om alles in eens mee te nemen, en het schijnt wel zeker te zijn dat zij nog een tweede maal in het bankgebouw zijn geweest om de rest te halen; doch blijkbaar zijn zij toen in hun opzet gestoord geworden. Deze veronderstelling wordt bevestigd door het feit, dat op de bovenverdieping een groote hoeveelheid zilvergeld — men spreekt van ongeveer f 8000 — klaar lag om te worden meegenomen.

De tweede maal hebben de inbrekers echter een anderen terugweg genomen, n.l. door een venster te openen van het naastgelegen clubgebouw „De Gezelligheid”, en de voordeur te forceeren, gelukte het hen ongemerkt buiten te komen, al was 't dan zonder buit.

Om half twee werd op aangifte van een inwoner een som gelds door de politie in beslag genomen. Het wachten was nu maar op de personen, die het geld zouden komen halen. Door een politie-militair die zich verdekt opstelde, konden binnen zeer korten tijd 2 personen worden gearresteerd. Er was toen nog niet bekend waar ingebroken was. Doch van dit tijdstip werden de bankgebouwen onder bijzonder toezicht gesteld. 's Morgens om negen uur waren er vijf personen gearresteerd, die allen in meer of mindere mate betrokken waren geweest bij deze inbraak. Een volledige bekentenis is echter nog niet afgelegd. Het zijn allen Fransch sprekende personen, die, naar men zegt, op het eiland reeds bekend waren, en uit vrees voor wie een paar jaar geleden de verschillende bankdirecties een speciale bewaking der bankgebouwen gedurende den nacht gevraagd hebben. Zij zijn toen weggegaan, en nu onder valsche namen, naar men zegt, teruggekeerd.

Door de politie is met het op de bovenverdieping gevonden geld in totaal een bedrag van ongeveer f 13.000 in beslag genomen. Een bedrag van f 3 tot f 5000 is nog niet gevonden. (N.R.Cl.).

Uit den Verren Vreemde.

Canada in de Britsche Rijksgemeenschap.

Ternauwernood zal het verschil opgemerkt zijn, dat, terwijl alle andere Britsche dominions het antwoord op Kellogg's pact tot uitsluiting van den oorlog door bemiddeling van het Foreign Office te Londen hebben laten overbrengen, Canada dit rechtstreeks te Washington liet bezorgen door zijn officieelen vertegenwoordiger bij de regering der Vereenigde Staten van N. Amerika. Toch heeft deze afwijkende handeling een wezenlijke beteekenis; zij trekt de lijn door van een gewilde zelfstandigheidspolitiek.

Ligt hierin een optreden, dat ingaat tegen den vredelievenden opzet van Kellogg's ontwerp? Naar onze opvatting, in 't geheel niet; integendeel zelfs.

De wijze waarop Canada zijn zelfstandigheid ten opzichte van Engeland verkrijgt, demonstreert de mogelijkheid van een al lossen worden van het overzeesch gebied van het moederland zonder dat dit aanleiding wordt tot een breuk van de goede verstandhouding.

Deze evolutie is in herinnering gebracht, in een artikel van André Siegfried: *Le nouveau statut du Canada*, opgenomen in de *Revue des deux mondes* van 1 Juli j.l.

Sedert de helft van de vorige eeuw zette Engeland de politiek in, welke erop gericht was een wereldrijk te vormen, waarin die koloniën, welke als Engelsche volksplantingen kunnen worden beschouwd, autonomie zouden krijgen, maar waarin het moederland de rechtmatige soeverein bleef en de leiding hield voor alles wat de gemeenschappelijke staatkunde betrof. Dit rijk ontwikkelde zich gedurende drie kwart eeuw. De koloniën zagen zich geleidelijk meer zelfstandigheid toegedacht, werden in al meer opzichten onafhankelijk van de centrale regering, maar de Britsche soevereiniteit bleef onbetwist.

Ook Canada stelde zich tevreden met een toenemende mate van vrijheid om de eigen aangelegenheden te regelen. De regering van Ottawa was in dien tijd niet naijverig op de bemoeienissen van Londen, als deze maar met de Canadeesche gevoelens rekening wisten te houden. Een Britsche Gouverneur-generaal stond boven de partijen, hij zorgde ook voor het contact met het moederland en met de buitenwereld.

Al doende won de zelfstandigheidgedachte en de neiging tot onafhankelijk beslissen echter al meer en meer terrein op het Britsche voorbehoud. Zoo kreeg Canada het recht zijn eigen tarief van in- en uitvoer, zijn eigen budget vast te stellen. De Britsche gouverneur-generaal ontving aanwijzingen om de daadwerkelijke uitoefening prijs te geven van rechten, die hem in theorie toegekend bleven.

Maar, als Canada zijn eigen douanen-tarieven kan vaststellen, zou het dan niet zelf met andere landen daarover van gedachten mogen wisselen? Het kwam er toe te vragen om het recht tot eigenmachtig onderhandelen. Londen vreesde dat de Britsche soevereiniteit hierbij in het gedrang kon komen. Het Foreign Office wist echter een verstandige uitkomst te vinden. Groot-Brittannië zou de onderhandelingen voeren met behulp van koloniale tusschenpersonen. Deze zouden de zaak beredderen, de Britsche diplomaat zou echter de overeenkomst aangaan. Zoo is de verhouding toen geworden. Zijn invloed heeft niet zelden toch ook ten gunste van de goede oplossing meegewerkt.

Volgens dit stelsel is, ook voor de andere dominions, en ook voor andere aangelegenheden dan die betreffende de tarieven, gegaan tot aan den grooten oorlog.

De fictie der eenheid van het Rijk werd geëerbiedigd en hoog gehouden. Toch zijn er vóórdien reeds aanwijzingen geweest van een werkelijkheid, die zich moeilijk schikte naar de eischen van een eendrachtig samengaan der Rijksdeelen. De dominions waren sedert 1905 alleen dan aan door Engeland aangegane tractaten gebonden, wanneer zijzelf den wensch hiertoe te kennen hadden gegeven. Sedert 1882 had Canada een eigen agent te Parijs, wiens titel in 1911 was geworden: commissaris-generaal van Canada in Frankrijk.

In Canada ontwikkelde zich het denkbeeld, dat alle deelen van het Rijk naar binnen en naar buiten ten volle als gelijkwaardige moesten gelden met Engeland, dat zelf ook niet meer dan een zoodanig deel zou zijn. Een overeenkomstige opvatting kwam ook in andere deelen van het Rijk tot uiting, in Ierland heel sterk, ook in Z. Afrika en in Australië. Men stuurde nu aan op een personeele unie onder eenzelfde soeverein.

De Rijks-conferenties deden de eerste ministers der dominions te Londen bijeenkomen. Daar heerschte reeds de atmosfeer van samenwerking als gelijken; waarin de nieuwe opvattingen zich zouden ontwikkelen, welke door de wereldschokkende gebeurtenissen van 1914—1919 tot bespoedigde verwezenlijking zijn gekomen.

De verre landen namen hun deel in de militaire en economische lasten van den zwaren strijd. Het Imperial War Cabinet vereenigde in 1917 in een Oppersten Uitvoerenden Rijksraad de leden van het Engelsche War Cabinet met de eerste koloniale ministers, die toen in Londen aanwezig waren. In dat jaar werd ook door de Rijksconferentie besloten, dat het imperiale statuut moest zijn gericht op de volledige erkenning van de dominions als *autonome naties* in een gemeenschappelijke Rijks-eenheid.

Bij het vredesverdrag van Versailles zaten de vertegenwoordigers der dominions aan en onderteekenden zij mee, naast Engeland. In den Volkenbond hebben zij plaats als lid en stem, evenals een onafhankelijke natie. Door dit alles zijn de verhoudingen tusschen de samenstellende deelen van het Britsche wereldrijk gewijzigd. Er is geen soeverein „moederland” meer, omgeven door autonome koloniën. De Rijksconferentie van 1926 heeft

HENNY & Co.

Anna Pauownastraat 62a
DEN HAAG

TEL. { 36910
31144

EFFECTEN
PROLONGATIEN
WISSELZAKEN

Hotel-Restaurant VELSERBEEK VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West“

Een huis koopen, is een zaak van VERTROUWEN

Wendt U daarom bij aankomst in Holland,
direct tot

BOUWBUREAU H. J. WEIMAR & ZONN

LIJSTERBESPLEIN 16 :: TEL. 33052
MAGNOLIASTRAAT 50 :: TEL. 38362

Door onze jarenlange relaties met
Indische en Hollandsche families, weten
wij precies wat U zoekt en houden
wij met alle details rekening.

Wij bouwen nu schitterende Heeren-
huizen aan de ROELOFSTRAAT (nabij
Benoordenhoutscheweg) op eigen grond,
gelegen op het Z.O.

Wij komen U gaarne, zonder eenige
kosten Uwerzijds, bezoeken.

Prima referenties Prima referenties

FIRMA AUG. SAVELKOUL AMSTERDAM

MET BESTE ADRES VOOR

INDISCHE UITRUSTINGEN PALM BEACH COSTUMES

HOEDENSALON RIEK BROUWER

VAN BOETZELAARLAAN :: DEN HAAG
(h. BOREELSTRAAT 48)

SPECIAAL HUIS IN FRANSCH EN ENGELSCH
STEEDS DE CHAPELLERIE
LAATSTE GENRES ZIJDEN HOEDEN

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE“ te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD
zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER
VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Puttenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST“

de nieuwe verhouding aldus omschreven: Groot-Brittannië en de dominions zijn, in den boezem van het Britsche Rijk, autonome gemeenschappen, van gelijken staat; zij zijn op geenerlei wijze ondergeschikt de eene aan de andere, noch ten opzichte van eenige binnenlandsche-, noch ten opzichte van eenige buitenlandsche verhouding; maar zij zijn vrijwillig verbonden als leden van de gemeenschap der Britsche naties.¹⁾

Hierbij was geen sprake van een verleend charter door een hogere macht aan ondergeschikte landen; het was de onderlinge erkenning van een staat van zaken door gelijken, die dezen aanvaardden als verbonden. De traditioneele plooibaarheid van het Britsche genie had een nieuw type van staatkundige gemeenschap laten ontstaan.

Het is zoo dus gekomen tot de personeele unie, onder denzelfden koning. Er bestaan nog overblijfselen van de vroegere relatie die andere banden leggen, maar deze zijn tot spoedig verdwijnen veroordeeld, voor zoover zij althans niet door een dominion zelf vooralsnog als nuttig worden erkend, in deze erkenning ligt dan een laatste glimp van een Britsche suprematie.

(Slot volgt).

¹⁾ Lapointe, Le Statut international du Canada. Revue trimestrielle canadienne.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Breda en Omstreken.

Als secretaris der afdeeling Breda is vanaf 10 Juni j.l. opgetreden de heer J. Rienstra, Baronielaan 285.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

In de leeszaal (Korte Voorhout 6) liggen o.m. ter lezing; behalve het K.W. de voornaamste Oost- en West-Indische dagbladen (Holl. en Mal) van de laatste mail; de Indische begroting; de Organen van verschillende Ind. Vereenigingen; Verslagen en handelingen van den Volksraad; de Ned. Staatscourant; de Javasche Courant; de Indische Mercur; Handelsberichten; Handboeken; Woordenboeken; Regeeringsalmanakken; Encyclopaedie van Oost- en van West-Indië; Verslagen; Rapporten; Mededeelingen; de nieuwste kaarten van Oost- en West-Indië, enz. enz.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.
J. P. M. Stouten, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Worp 4c, Deventer.
Mej. Ir. G. C. M. Vrolijk, Technoloog bij het Proefstation voor het Boschwezen, Morsestraat 26, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Augustus.

Nieuwe Leden:

Geïntroduceerd door:

J. D. Daubanton, Algemeen Procuratiehouder der Intern. Crediet- en Handelsvereniging, Rotterdam, Vredenhofweg 64. f 5.—
M. P. L. Aukes, Algemeen Procuratiehouder der Intern. Crediet- en Handelsvereniging, Rotterdam, Schenkade 230. f 5.—
Ir. W. Zwaan, Leeraar A.M.S. in N.-I., Den Haag, Koningin Wilhelminalaan 478. f 5.—
D. L. Muller Aufderheyde, Hoofdambtenaar K. P. M., Den Haag, Perponcherstraat 100. f 5.—

Eigen aanmelding.

den heer J. D. Daubanton te Rotterdam.

Secretaris Afd. Den Haag.

den heer Mr. P. A. F. Blom te Angerlo.

Afschrijven:

Mevrouw J. van Gogh-Roskam, Amsterdam, Loomanstraat 100 (overleden).

Mr. C. S. Buys Ballot, oud-Raadshoer Hoog Gerechthof in N.-I., Den Haag, Zwarteweg 16a (overleden).

Adresveranderingen:

A. C. G. Zaal, Amsterdam, van: Overtoom 256 II naar: Alberdingk Thijmstraat 6 III, p/a. Polm.
W. E. Hompe, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Nijmegen, Van Slichtenhorststraat 36, naar: Den Haag, Elsstraat 35. f 5.
C. D. M. Houtman, Administrateur Senembahmaatschappij, van: Leiden, Bilderdijkstraat 15, naar: Medan.
J. A. Ochtman, Controleur B.B., van: Rotterdam, Rosspoorstraat 26, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. Th. W. de Stoovelaar, van: Boskoop naar: Halte Plosser bij Djombang

Mr. J. Th. Goossens, oud-Raadshoer Hoog Gerechthof in N.-I., van: Weltevreden naar: Den Haag, D. v. d. Ned.-Ind. Escompto-Mij. f 5.
Dr. H. Kraemer, van Malang, Rampal 53, naar: Rijswijk (Z.-H.), Haagweg 139. f 5.
A. N. H. van Nes, thans Administrateur s.f. „Kawarasan“ te Kediri.
E. H. Simon, Algemeen Ontvanger, van: Palembang naar: Magelang.
H. N. G. Balsem, Laren, van: Stationsweg 24 naar: Houtweg 20.

Mr. J. la Riviere, Rechterlijk ambtenaar, Rapenburg 63, Leiden.
Dr. A. A. Gense, Ambtenaar ter beoef. v. d. Ind. taale Keizersgracht 50, Amsterdam (C.)

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO.

Ir. J. H. Gravestein, c.i., Tijdelijk Ingenieur bij het Departement van Openbare Werken in Curacao, Rozenhoflaan 13, Zutphen.
D. van Waardenberg, Tijdelijk Metaal draaier bij het Gouvernementswerkplaats te Willemstad, Curacao, Graaf Adolf van Nassaustraat 4 te Rotterdam.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

P. Terlaak, Tijd. Ingenieur der 1e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Buys Ballotstraat 41, 's-Gravenhage.
N. Leemans, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Kleverparkweg 147, Haarlem.
J. G. van Thull, Directeur v. d. Holl.-Ind. Kweekschool te Bandoeng, Groene Hilledijk 312, Rotterdam.
F. J. Wattimena, Commies der 1e kl. h.d. P.T.T.-dienst, Elsstraat 27, 's-Gravenhage.
Mevr. N. Michiels, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Gravenstraat 20, Arnhem.
Mej. T. Bres, Verpleegster der 1e kl. bij den Hospitaaldienst te Malang, Loosduinsche kade 49, 's-Gravenhage.
J. C. Vleggeert, Hoofdpolitieopziener bij de Algem. Politie te Telokbetong, Nieuwkoop.
E. Slaaf, Politieopziener bij de Algemeene Politie Pontianak, van Hogendorpstraat 227, Amsterdam.
H. Enklaar, Leeraar a. d. Koningin Wilhelminaschool te Weltevreden, F. C. Dondersstraat 11a, Utrecht.
C. F. van Rhijn, Ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der Ind. en Uitvoerrecht en Accijnzen, p. a. Ned. Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
J. M. Casille, Hoofdingenieur bij den Waterstaat 's Lands B.O.W., hoofd der Irrigatieafd. te Pekalonga, Sampean, Groot Hertoginnelaan 147, 's-Gravenhage.
D. J. Horst, Hoofdagent van Politie der 1e kl. b. d. Alg. Politie i. d. Prov. West-Java, Achterom 20, Zwolle.
A. van Vuure, Onderwijzer bij het O.L.O., Goudsbloemlaan 179, 's-Gravenhage.
W. Becking, Opperhoutvester bij den dienst van het Boschwezen, Boschstraat 25a, Breda.
J. Pelsers, Gediplomeerd technisch ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Copernicusstraat 53, 's-Gravenhage.
G. W. Reichert, Hoofdstationschef bij de S.S.; Elsstraat 21, 's-Gravenhage.
N. G. Ham, Hoofdstationschef bij den dienst der S.S. en Tr.; Hobbemastraat 1B, Utrecht.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 53

Elastieken Kousen (vleeschkleurige)
Buikgordels - Breukbanden
Steunzolen naar gipsmodel

Bij voorkeur op voorschrift van
H.H. Doctoren.

Gediplomeerd verpleegsteraanw.

DEN HAAG - TELEFOON 3181